

6
M
B
E
R
6

ROMAN

N^o

18

Kinnitusselts „Eka“ uus maja Vabadusplatsil.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1931. A. X. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

ROMAAN Nr. 18

SISU:

Bernt Lie: Sunniva.
 Emerich v. Gatti: Aigija.
 Aleksey Dolgoshev: Mine ära!
 R. v. Vurmb: 80 naela kulda.
 Evald Banse: Ramadani kangelane.
 Leili Vaaldemägi: Kiri.
 Peeter Pong: Vanaema ookeanilend.
 Robert Storm Petersen: Koiduajal.
 Eskimo-luule: Ja ta läheb.
 Aleksey Dolgoshev: Südame akkordid.
 Jöran Forsslund: Kalasöber.
 Rabindranath Tagore: Mrinmaji.
 Tõtt ja nalja.

„Romaan'i“

tellimishinnad 1931. a.:

12 kuud (24 nr-t)	Kr.	7.50
9 „ (18 „)	„	6.—
6 „ (12 „)	„	4.—
3 „ (6 „)	„	2.—
2 „ (4 „)	„	1.50
1 „ (2 „)	„	—80
Üksiknumber	„	—40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Müürivahe, 16. Tel. (2)12-53.

Mõistatus nr. 18 (228).

Seadnud Em. Gutmann.

li	tu	õh	meil	hed	ju	ma	vi
ka	ju	lau	kol	ha	li	me	gist
vad	kud	miks		sü	seb	meil	
de	vad	rai		miks	ta	ki	
du	le	te	ha	nooküps	ne	ri	
täh	ta	vad	hed	en	va	red	ma

Milline prof. Gust. Suitsu luuletise esimene värs on siin peidus?

Lahendada ratsamehe kõnnaku abil.

Lahendus ilmub Roman Nr. 21 (231).

Lahendus nr. 14 (224).

58	35	60	9	56	13	82	11
61	8	57	34	81	10	55	14
63	36	59	74	79	32	27	12
40	7	62	33	28	75	80	15
37	64	39	78	73	26	31	86
6	41	72	29	70	23	76	25
65	38	5	22	77	30	69	52
42	47	44	71	68	21	24	91
45	66	49	4		51	2	19
48	43	46	67	50	3	20	93

Talvine õhtu.

Üle hämara, varjudest tume,
 õrna ja sinava lume,
 heidab veerev, — kustuv päike
 punava läike.

Üle ääretu lumise välja,
 nii tühja ja palja,
 viib üksik tee
 üle jõe,
 kus pruunikad pajud
 on unesse vajunud.

Mööda lõpmata teed
 lähevad reed
 kuu kahvatul kumal,
 eha punal
 kaugele.

Alates Nr. 1. saame ratsamehe kõnnaku abil järgmise Villeme Ridala luuletise.

Romaan

Nr. 18 (228)

September 1931

X. aastakäik.

Sunniva.

Norra kirjaniku **Bernt Lie** romaan.

6

Sunniva liikus majas vaikselt kui võõras; näis, nagu oleks temast taganenud kõik värskus ja rõõmsus; isegi oma isa vastu ei ilmutanud ta enam endist soojust ja ülevoolavat armastust.

Ja et doktor kõigest naeratavast lahkusest hoolimata Jan Höghi lahkumist mullu polnud unustanud, oli küllalt selge. Ta peitis enese õilsasse rahuusse ja ei süvenenud millessegi, välja arvatud mõned väikesed naljad. Harilikult paistis ta kurvana ja väsinuna.

Isegi neiu Gundestad oli kinnine ja sõnakehv. Kõigi juures leidis Jan Höghi vastu lahket tõrjet. Muidugi, temal polnud ju õigustki nende usalduse peale, kuid see oli ometi imelik, nüüd, pagana igav mullusega võrreldes.

Kui ta mõtles vaid mullustele õhtutundidele! Nüüd polnud juttugi sellisest mugavusest.

Noh, see võis ju olla üks kõik, sest nüüd oli tal peaaegsaks: tööga valmis saada ja mitte tühistele unistustele anduda.

Sellistesse unistustesse vajus ta peaaegu iga öö, ja pikkamisi vähenes ka ta töö edu. Ikka suuremad ootused võttis ta välja kaasa, otse põnevuse, kuidas ju viimaks kõik võib lõppeda, — temale näis, nagu võtaks meelenukrus, mida ta doktorimajas tundis ja nägi, viimaks isegi valguse ta meelilt.

See vaikus muutus väljakannatamatuks. Ta tundis seda nagu viiulikeele alatist pingutamist: iga tund, mis möödus, tõmbas vabiseva keele pingumale, ja nüüd oli viiul teravalt hääles, — nüüd pidi tuleme see vabastav poognatõmme ja läbi murdma helisevas mängus.

Uhel rõhupalaval õhtupoolikul istus Jan Högh Sunniva seltis verandal ja otsustas nüüd viimaks küsimusega esineda.

Sekundid möödusid sügavas vaikuses tema ja Sunniva vahel, kes teisel pool kohvilauda midagi heegeldas.

Ta silmitses neiu kummardavat nägu, mis oli nii kahvatu ja hurmav, kitsast, õiget nina, pikki, närviliselt värisevaid ripsmeid tumesiniste varjudega nende peal ja all ja õrna nahka, millest soonekesed läbi paistisid. Neiu hingas rahulikult ja läbi varrukate nähti ta ümmarguste käevarte ja õlgade liigutusi.

„Sunniva!“

Neiu tõstis oma suured silmad üles temale, need imetaolikud silmad, mille hinge väljendus äkki põlevalt üle ta näo laskus, nii et paistis, nagu oleks nähtud ainult ta sügavaid, muste silmi.

„Sa peaksid juukseid jälle lahtiselt kandma!“

„Mispärast?“ küsis neiu naeratades ja jäi kahvatades jälle vait, kuna ta silmad maha löi.

„Jah, siis tuletaksid sa mulle jälle enam mullust aastat meele.“

„Ah!“

Neiu heegeldas edasi. Jan Högh vaikis ja puhus suitsu oma ette õhusse.

„Sunniva!“

„Jah.“

„Miks oled sa minu vastu nii kummaline?“

Neiu punastas ja küsis silmi tõstmata:

„Kuidas nii?“

„Oled sa minule pahane?“

„Oh ei.“

„Miks ei nimeta sa mind iial enam maailmeistriks?“

„Ah —“

„Miks teed sa üldse, nagu ei tunnekski sa mind enam? Miks lased sa mind minna ja sind alati silmitseda ja mõelda, et oled minule pahane ja ei tohi minust enam midagi teada? Mispärast ei saada sa mind enam õhtuti, kuna sa ometi tead, et ma üksipäi seal väljas midagi korda ei saada?“

Neiu ei vastanud, vaid laskis pea veel sügavamale rinnale vajuda. Högh toetus toolile ja jatkas vaikselt, aga tusaselt:

„Sina oled suureks ja õilsaks muutunud, Sunniva, nii et ma vaevalt julgen sinuga rääkida. Aga kui sa mulle pahane oled, kui sa veel sellele mõtled, et ma mullu nii äkki ära sõitsin, siis võiksid sa seda mulle vähemalt ütelda. Siis jutustaksin ma sulle, kui väga ma seda olen kahetsenud, kuidas ma kogu aasta muud ei teinud kui kahetsesin, hirmsasti kahetsesin! Kas tahaksid mulle nüüd ütelda, mis meie vahel seisab — minu ja sinu ja su isa vahel? Kui ma tohiksin sellest rääkida, siis mõistaksid sa mind vististi ja annaksid mulle andeks, Sunniva! Aga sa ei ütle midagi, lased mind minna ja näed, kuidas see mind piinab —“

Sunniva vaatas talle otsa silmadega, mis täis pisaraid, ja ütles valusa näoilmega:

„Mina ei ole sulle mitte pahane — mitte sugugi, maalermeister!“

„Aga mis on siis sinuga, Sunniva? Teie kõikidega? Ma ei oska ütelda, kui hirmus see mulle on. Kas olen teinud midagi paha? Mulle näib, nagu koheldaks mind siin kui roimarit.“

„Ei, ei,“ sosistas neiu.

„Armas, väike Sunniva,“ ütles Högh ja pani oma käe üle laua neiu käevarrele, „kas sa ei või mulle olla nagu enne mu hea, väike sõbranna ja mulle jutustada, mis sul südame peal on? Tee seda ja sa saad nägema, kui rõõmsaks me siis jälle saame, meie mõlemad!“

Neiu võitles pisaratega, tõusis ruttu ja läks majja, mõlemad käed silmade ees. Jan Högh istus ja kuulis ta kiireid samme trepil. Ta jäi veel veidi istuma ja trummeldas sõrmedega lauale.

Imelik tunne hoovas tast läbi, nagu tõmbaks tundmatu võim teda neiu järele, uimastav vangistus, vastusurve neiu; ja kui neiu sammud kinni langeva ukse taha kadusid, valdas teda sekund aega valus üksindustunne.

Ta tõusis ja kuivatas otsaesist. Ta oli üsna kuumaks läinud!

Siis läks ta aeda ja sealt alla silla juurde,

kus ta nõutult seisma jäi, kuni ta jalga vastu maad löi ja hüüdis:

„Ei, nüüd lähen ma otseteed neiu Gundestadi juurde!“

Ta leidis selle köögi tagant toidukamb-rist. Neiu istus puutoolil ja puhastas hõbe-asju, kõlisevaid kahvleid ja lusikaid. Enam kui kord oli ta mullu tema juures istunud, ja nõnda astus ta tema juurde vana, rõõmsa teretusega, ja nii krapsakalt, et potid ja pudelid põrandal kõlisesid, istus ta pingile.

„Tere päeva, neiu Gundestad! Kuidas on lugu tujuga?“

„Ah, teie olete see!“

„Jah, mina! Ja minu hea tuju on täitsa otsas, neiu!“

„Heldene aeg — miks?“

„Kas olete märganud, et see esimene kord on möödunud aastast saadik, et ma siin teie juures istun, neiu Gundestad? Teie olete minu nüüd ju täiesti kõnvale lükanud ja mis siis veel inestada, et mul kõik tuju on läinud.“

Neiu Gundestad käänas ta pilgu all siia ja sinna, kuna ta ise hõbedat puhastas. Kuid seekord Högh ei annud järele, ja kui ta temale lõpuks veel pidas suure loengu sõpruse ja truuduse kaotusest ning oma üksindustunnetest, siis ei jaksanud ta seda enam kannatada.

„Ja jah, tõsi küll, midagi on sündinud, aga rõõm see ei ole, kui sellest räägime. Inimene peab oma mure usaldama Jumalale, kes kõik võib jälle heaks pöörda!“

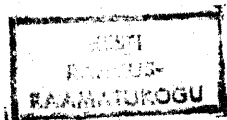
„Aga kui ma ära reisisin, oli ju kõik veel hea ja ilus, neiu Gundestad!“

„Oh ei, see oli juba siis alanud ja Jumal teab, võib olla, et see oleks parein olnud, kui teie mõneks ajaks veel oleksite siia jäänud; teie seltsis oli siia tulnud nii palju lustilikkust ja rõõmu, et nukrus siia ei oleks võinud enesele pesa teha.“

„Jah, siis peate mulle kõik jutustama, neiu Gundestad! Ehk võin veel nüüdki pisut aidata.“

„Seda andku Jumal!“ ohkas neiu Gundestad ja peatas hõbedat puhastamises, rahulikult istudes ja mõtiskledes.

„Jah, vaadake,“ algas ta viimaks, „vististi mäletate veel, et ma teile kord kõnlesin Sunniva tädist, kuulujutt oli meie juurde jõudnud, et see teel olla last külastama. Meie seda õieti ei uskunud, sest et ma ial midagi täpsemat ei kuulnud, kuni doktor ühel päeval — just samal, mil teie ära reisisite — tuli ja ütles, tädi olla käinud õpetaja juures, just kui hull, ja nõudnud, et Sunniva temale antaks ning veel

675373

palju muud, mis õpetaja doktorile ütelnud. Nii möödus üks kuu sügisel ja ma ei uskunud, et doktor asja nii väga südamesse võttis, sest et sellele midagi ei järgnenud. Aga seda me nägime, et Sunniva sest päevast saadik, mil teie ära reisisite, ikka vaiksemaks ja nukramaks jäi. Tihti märkasin ma, et ta oli nutnud.

Jah, inimesed on ju tihti õige imelikud, vaadake, ja nii kujutlesin ma, et laps teid taga leinab ja teie järele igatseb. Ja doktor mõtles sedasama, seda märkasin ma, sest vahetevahel ta naeratas ja tegi märkusi, et selline lapsemure varsti möödub. Ah, aga varsti nägime, et asi oli teisiti, see on tõsi!

Ühel õhtul oli Sunniva kadunud. Ja kuna mina ja doktor õhtul istusime ja ootasime, et ta koju tuleb, nagu harilikult alati, kui ta pärast õhtusööki välja läks, selgus meile, et asi õieti ei ole, ilma et me sellest üks-teisele oleksime palju rääkinud.

Tükk aega lohutasime üksteist sellega, et ta ehk on läinud õpetajamajja, aga õieti ei uskunud me seda kumbki. Ma ei tea, milline mõte mulle kõige kurvem oli, mõte Sunnivale enesele või doktorile, kellele kogu õnnetus ta õndsas prouaga jälle mälestusse tõusis.

Vaadake, siis oli vaene vaimuhaige tädi mõni aeg siin maja ümber kooserdanud, ilma et keegi teda oleks märganud, aga ta oli Sunnivat luuranud ja temale kõiksugu lollust ette lobisenud. Ta tahtis Sunnivat kaasa võtta Finmarkenisse Enare järve kaldale ja rääkis lapsele kõiksugu juttu ta õndsast emast ja sellest, et doktor olla olnud tema vastu kuri ja paha ja tema õe ta sugulastelt ära võrgutanud ja veel rohkem sellist lollust, nagu seda Sunniva suust hiljem jälle kuulsime. Meie saime ta küll tagasi, kui ta leidsime, aga siis algas sama viletsus nagu õndsas prouaga; me pidime kogu päeva last silmas hoidma ja vaene doktor vananes silmanähtavalt. Sunniva aga võis tihti kõige metsikumasse ägedusse sattuda, nii et teda vaevalt veel tundsin; aga enamasti käis ta vaikselt ja ei teinudki häält; kahvatas, muutus murelikuks ja inetuks. Siis saatis doktor ta kord umbes jõulu ajal linna, et näha, kas see aitab. Ja seda aega tarvitas ta selleks, et õpetaja ja kohtuniku abiga vaest vana eite vaimuhaigena viia Trondhjemi, kus ta veel praegugi vaimuhaigetemajas viibib.

Aga ühel päeval tuli Sunniva koju, kojuigatsusest täiesti haigena; ta oli linnast inimeste juurest, kus ta elas, põgenenud ja

võimatu oli teda sinna tagasi viia. Aga kui ta siis ühel päeval kuulis, et tädi on Rotvoldi viidud, arvan see oli jaanuaris — siis läks asi temaga päris hulluks! Oh, ma ei või sellest rääkida, sellele mõteldagi! Ta kõneles kõige koledamaid asju, sest hull eit oli talle kõiksugu lollusi pähe rääkinud usust, nii et seda oli hirmus kuulda.

Viimaks lamas ta palavikus ja me uskusime vaevalt, et ta kõigest hädast ja murest veel toibub, see vaene laps, hädast ja vaevast, mis ta tundis hinges ja ihus. Aga Jumalale tänu, viimaks toibus ta ometi jälle ja nii umbes märtsikuul paranes ta ja on seni usna korras olnud, kuigi ta on kidur ja kahvatu. Aga see, mis järele jäänud, on pahem kui kõik muu; usun, ja Jumal andku mulle andeks, kui seda ütlen, aga tõesti, ta vihkab isa, oma isa! Aralt ja võõralt liigub ta meie vahel ja meil pole temast enam midagi. Jumal aidaku vaest doktorit — ja ka last ennast!

Neiu Gundestad koristas nina, nuttis ja nuttis ning kallutas ennast siia ning sinna, kuna ta Jan Höghile läbi pisarate silma vaatas.

„Ja ma ei näe, kuidas asi iial võiks muutuda, ei!“

Jan Högh istus vapustatult ja kuulas.

„Aga mispärast doktor teda kord ei saatnud Oslosse, kus tal ometi on omakseid?“

Neiu Gundestad raputas meeletult pead.

„Sa armas Jumal, võite küll juba isegi mõelda, et ta seda on katsunud teha! Aga see reis, mis varem Sunnivale suurem rõõm oli, oli talle nüüd õuduseks, nii et sellest lõpuks enam keegi ei tohtinud rääkida. Juba selle nimetamine äratas temas nutukrambi. Ei, ei, ei, mina ei tea, mis sellest saab, kui armas Jumal ei aita!“

„Aga mulle näib, et Sunniva on nüüd rahulik ja tema juures pole midagi selletaolist märgata.“

„Ei, Jumal tänatud, nüüd on need haigusehood mööda ja see ägedus; aga ta on nii kinnine ja vaikne. Nüüd on ka see aeg, mis väga kartsin, juba mööda, aga te näete isegi, kui väga see laps endisega võrreldes on muutunud. Oli otse rõõm näha, kuidas ta kevadel jälle hakkas klaverit mängima ja laulma, aga muidu kuuleme teda harva. Ta loeb doktori seltsis nagu ennegi ning õpib, aga selle juures on ta ometi vaikne ja raskemeelne. Jah,“ lõpetas neiu Gundestad, „meie peame kõik Jumala hooleks andma.“

„Jah jah, neiu Gundestad, seda me peame

tegema," ütles Jan Högh ja silitas vana daami pead.

Siis väljus ta ja tegi enne õhtusööki oma hariliku pikema jalutuskäigu.

Nagu viimasel ajal harilikult alati läks ta pikuti randa, ja kui tagasi tuli, leidis ta doktorimajast külalised.

Õpetaja Kjaer ja ametikohtunik olid head ilma tarvitanud jalutuskäiguks maa kaudu, kuna ametikohtunik oli jäänud pühapäevaks Kirkenvaagenisse, et seal linnasõiduks oodata aurikut.

Högh leidis härrad elavas jutlemises ametikohtuniku külastuse õige otstarve üle; küsimuses oli, kas ei peaks kõik ametnikud palve andma, et kohtureiside puhul neile mõni väike aurik tarvitada antaks, ja ülemloots, kes liikumise eesotsas seisis, oli mõtelnud, et sellised koosolekud kohtuga kokku leppides tuleksid üles seada.

Kas doktor ka tahtis osa võtta. Polnud kahtlust, et see tasuv oli kalliste paadisõitudega võrreldes ja alati siin ja seal laeva oodates.

Õpetaja teretas Jan Höghi soojalt, kuid ametikohtunik silmitses teda näpitsprillide läbi teravasti ja ütles:

„Jumal hoidku, mulle näib, teie olete juba viimasest nägemisest saadik habemedenedemad lõua ümber saanud.“

„Jah,“ vastas Högh lahkesti, „olen ainult härra ametikohtuniku habemenuga oodanud.“

Doktor oli täitsa muutunud ja nii lõbus, nagu Jan Högh teda enam mullusest saadik polnud näinud. Neiu Gundestadi hea õhtusöögi järele ilmusid Burgundii vein — ka esimest korda jälle — head sigarid ja säravad klaasid, ja siis tekkis meeleolu nagu möödunud aastal!

„Noh, õpetaja, ega sa muidugi teed ilma veinita ei joo. Vesi keeb.“

„Ah,“ laksutas ametikohtunik keelt pärast hea, raske veini maitsmist. „Teie olete alles gentleman, doktor. Meie hea õpetaja asi läheb paraku mäest alla. Teate, eile õhtul nõudis ta, et ma tee sisse valaksin akvavitti.“

„Teie pole vististi ka mitte kellegi gentleman, armas ametikohtunik!“ kuuldus õpetaja hääli piirituslambi tagant. „Asi on nimelt nii, et minu abikaasa eile kogemata valas akvavitti whisky asemel karaffi, ja seda ta nüüd igal pool lobiseb. Vististi on see tema kui kohtuniku arvamine viisakusest. Oh, need juristid!“

Verandauks oli lahti ja tubakasuits — õpetaja oli muidugi oma piibu kaasa too-

nud, heljus kui paks pilv toas ning lehvis kolme härra ümber, kes lõbusas tujus ja näost punetades istusid veiniklaaside ees. Jan Högh võttis jutust vähe osa, tundis aga suurt lõbu, eriti kohtuniku ääremärkuste üle, kui jutt kaldus kohalikkude olude ja inimeste peale. Sooja rõõmutundega silmitses ta doktorit, kes oli sattunud kõige paremasse tujju ning teistega kaasa naeris ja naljatas.

Sunniva istus neiu Gundestadiga akna juures ja heegeldas, naeratades kuulates meeste juttu. Aegajalt noogutas Jan Högh temale oma vanal lõbusal viisil ja neiu vastas talle pisut kohmetult ja punastades.

Aeg möödus ja pudelid tühjenesid, tuju tõusis ja ametikohtunik hakkas vaibal tantsimat, Kopenhageni mamsel Bromi järele ahvides.

Jan Högh hakkas kella vaatama; ta oli teinud järsu otsuse, sest talle näis, et sel ilusal, rõõmsal õhtul oleks kerge kõike jälle vanadesse roobastesse juhtida, sest kõik paistis talle nüüd nii olevat kui aasta eest.

„Noh, Sunniva,“ ütles ta tõustes, „mis sa arvad? Kas ei ole nüüd aeg, et me pidu tõsisema osa peale üle läheime? Kell on üksteist ja väljas ootab meid päikesepeiste.“

Neiu kohmetas ja vaatas temale küsivalt; aga kui teised härrad hakkasid protestima, et mees nüüd tahab plehku panna, tõmbas ta Sunniva nagu enesestmõistetavalt oma kaitseesse, jah, see tuligi just neiu südidusest, et nad välja said. Ja enne kui neiu õieti märkas, istus ta juba paadis ja sõudis Jan Höghi eemale.

„Ei, ei,“ seletas Högh, „sinust on saanud daam, nii et häbi oleks kui sina sõuaksid. Veel pole ma viimast viisakust kaotanud!“

Esialgul valitses nende vahel pisut sunnitud toon. Sunniva istus paadis ja heegeldas usinasti; aga Jan Högh tegi, nagu ei oleks midagi juhtunud, vaid jutles elavalt ametikohtunikust ja õpetajast ja maailmisest, mullusest eksitusest ja tuhandest teisest asjast, nagu ei oleks midagi juhtunud. Pisut palavlikult kõlas see küll vahetevahel, nagu oleks ta vahel kartnud.

Aga mida kaugemale õhtu edenes, soda rahulikumaks nad jäid ja Högh hakkas rääkima ju tõsisemalt ja aeglasemalt, kuna ta ise hoolega maalis. Sunniva julges aja-jooksul ka ikka enam silmi üles tõsta ning võttis jutlemisest osa.

„Ja jah, nüüd see juba läheb!“ mõtles Högh.

Kui nad viimaks koju minema valmistusid, ruttas Sunniva aeru oma kätte võtma, ja kui nad hiljem korridoris lahkusid, libises neiu näost üle vana lustilikkuse helk, segatud salajase tänu sooja vooluga.

„Head ööd siis, maalermeister!“

Südamest rõõmu tundes läks Jan Högh trepist üles ja naeratas oma ette, astus aga aegamööda ja tasa, kui märkas oma toas oma voodi kõrval üht teist voodit ja selles magava ametikohtuniku habemikku nägu.

Õpetajal ja ametikohtunikul oli kavatsus juba lähemal hommikul ära sõita, aga esiti tõusid nad siis hilja ja teiseks lubas doktor neid pärast söömist saata, siis jäid nad paigale.

Ametikohtuniku aurik läks alles öösel Kirkevaagenist teele ja doktoril oli seal patsient, keda ta siis võis külastada.

Nii veetsid nad ilusa ennelõuna verandal, aias, maandumisesillal ja rannal. Ametikohtunik oli Sunniva käevarrest kinni võtnud ja käis naljatades ning nokkides tema kõrval, neiuil kõik välja meelitades, mis teda huvitas.

Hiljem võttis ta samuti Jan Höghi käevarrest kinni; käsi tema ümber juhtis ta tema tükikese maad eemale ja laskis enesele teateid anda doktorimaja elust ja olust.

Högh vastas ametkonna-kohtuniku küsimustele lahkesti; tema rääkis sellest ju hea meelega ja ametikohtunik oli ju maja hea sõber. Mõni asi näis talle küll olevat imelik — seda kõik pidi ju ametikohtunik isegi teadma. Aga ta kõneles ja jutustas ja tundis sellest rõõmu, et ametikohtunik temaga ühel arvamisel oli, et doktorimajas hea oli elada!

Kui lõunasöök möödus, kohvi joodud ja väike uinakki tehtud, jätsid herrad jumalaga, samuti doktor Sunnivat ja neiu Gundestadi, kuna ametikohtunik Jan Höghi palus neid pisut maad saata.

„Tahan teile tunnistada, tee doktori ja õpetaja seltsis saab pisut igav!“

Jan Högh täitis ta soovi.

Ees läksid doktor ja õpetaja, nendele järgnesid ametikohtunik ja Jan Högh.

Kui nad kalmistust olid möödunud, jäi ametikohtunik äkki vaikselt seisma:

„Tänan, härra Högh, nüüd ei piina ma teid kauemini! Nüüd peate koju minema.“

Ametikohtunik võttis ta käe, seisis pisut aega, silmitses teda veidi oma heade silmadega ja ütles viimaks:

„Kuulge, mu noor sõber, ärge sel aastal

enam doktorimajast lahkuge, enne kui olete meie väikese sõbrannale Sunnivale ütelnud jumalaga! Kas lubate mulle seda?“

„Aga, härra ametikohtunik — —“

„Noh, siis jumalaga! — Hei! Oodake pisut, kiirjooksjad seal ees. Maaler tahab meist nüüd lahkuda!“

Jan Högh seisis kaua ja vaatas neile järele, enne kui ta doktorimajja tagasi läks.

Tuppa astudes istus Sunniva klaveri ees ja pööras kohe tema poole, keset takti katkestades.

„Ometi, seda ma oskan, seda ma oskan!“

Rõõm säras ta silmist ja Högh nägi esimest korda jälle värvi ta näol.

„Noh, mis sa oskad?“

„Jah, oota kuni pärast õhtusööki, siis kuuled. Nüüd pean väljuma neiu Gundestadi juurde.“

Neiu läks ja Högh jäi seisatama; siis hakkas ta toas edasi ta tagasi käima.

Kui ilus oli neiu ta omapärasuses ja oma ilme algupärasuses. Nagu luule ja muinasjutu unistus! Tema olemusele oli valatud puhas poesii. Üsna teistsugune kui kõik muu.

Ei, nii ei tahtnud ta temast tõesti enam lahkuda, sest väikesest armsast Sunnivast. Muidugi oli doktor ametikohtunikule jutustanud ta mullusest äkilisest lahkumisest ja see paistis vanale gentlemanile olevat viisakuse vastand.

Ei, seekord tahtis ta oma asja paremini teha. Kui ta aga neiuiga kord jälle õige usaldavasse vahetunde saaks! Küll ta temale siis jälle elu sisse puhus. — Väike Sunniva!

Ta jalutas edasi ja tagasi, kuna neiu Gundestad ja Sunniva kõõgis talitasid, ja järsk mõte, mis talle tuli, muutus aegamööda kindlaks otsuseks, kuna ta vaibal oma mõtetele takti lõi: Niipea kui doktor homme tagasi tuli, tahtis ta temale teatada oma arvamist, et Sunniva peab kord tingimata reisile minema!

Kui õhtulaud koristatud ja neiu Gundestad veini ühes klaasidega oli asetanud elutuppa lauale, algas Jan Högh:

„Mis sa ütlesid, kui ma tulin? Mis sa oskad?“

„Ah jah,“ vastas Sunniva, „pikka laulu minevast aastast.“

„Millist pikka?“

„Seda laulu, tead, „Minu mõrsja“, millest sa tõendasid, et ma seda iial kätte ei õpi in meeles ei pea!“

Ta istus klaveri ette ja algas pikka eel-

mängu, kuna Högh tugitoolis istus ja teda kõrvalt vaikselt vaatles :

„Öseti magusais unelmais
näkilaulu oh kuulen ma;
igatsus särab ta silmades:
Isand, kus viibid sa?

Uhkelt korallide sammastel
seisab su tore palee;
kulda ja pärlid seal tihedalt
täis on seinad ja tee.

Tema kohale võlvub seal
vesi nii selge ja sinine;
vilu ja jahutust jagavad
palmid su otsale, juustele.

Kõik sinu ihad ja soovidki,
mis sul seisavad südames,
meri siin hällitab rahule
oma põlistes lauludes.

Pehmeil taimeil ja pillirool
Seisab lai voodite voor —
pulumakingiks mult võta sa
vastu mu keha nii noor!

*

Päevade aeglases vooluses
elust saab mulle siin piin.
Minu mälust ju kustuvad
unistused kõik siin.

Kõigilt ma olen küsinud,
isegi kõrgelt jumalalt,
aga ei teed tea juhata
mulle keegi siit alt.

Merelained mind kutsuvad,
merelaul valdab mind,
merevahus ja kividel
igapäev ootan ma sind.

Merevoogudest kajamas
vaikselt ja lihtsana,
nagu ohe mu südamest:

Isand, kus viibid sa?“
Sunniva tõusis ja astus Höghi juurde.

„Noh, kas oskan nüüd?“

Högh istus mõtiskledes, käsi silmadel.
Pikkaanisi võttis ta selle ära ja vaatas
neiule unistades, ise sellejuures pead noo-
gutades:

„Jah, Sunniva, oskad. Ma tänan sind!“

Neiu istus, ja veidi aega valitses sügav
vaikus.

„Ma ei ole sind enam laulmas kuulnud,
sestsaadik kui siin viibin. Ometi tol õhtul
— väljast aiast. Aga siis ei kuulnud ma
selgesti. — Sul on tore hää ja ta on palju
tugevamaks paisunud, Sunniva, nii ümmar-
guseks ja täieks.“

Ta istus tüki aega nagu unelmas; ka
Sunniva ei rääkinud. Viimaks tõusis Högh.

„Tule, Sunniva, sõuame nüüd välja!“

Nad istusid paadis peaaegu tuminalt ja
see vaikus kestis, kuni Sunniva tüki aja
pärast, mil Högh juba ammu töötas, ehmu-
des hüüdis:

„Aga mis sa ometi teed, maalermeister?“

„See ei kõlba!“ vastas Högh rahulikult,
kuna ta ühe lapiga peaaegu poole pilti kus-
tutas. „Kõik, mis ma viimasel nädalal olen
teinud, on vaid määre, — see selgus mulle
äkki. See tuleb tihti, et leitakse äkki asju,
mis sinna ei kuulu — vaata siia. — —
Lollus!“ hüüdis ta ja löikas maali noaga
lõhki.

Sunniva kiljatas, aga Jan Högh naeratas:

„Homme algame uuesti, üsna algusest. —
Aga ei, laps, ära siis nii ehmata. Näib pea-
aegu, nagu oleksin haavanud sind ja mitte
siin seda lõundit!“

Neiu oli kahvatanud ja surus käe süda-
mele, kuna ta nägu ilmutas ehmunud ilmet.

„Ah, maalermeister, see oli hirmus näha!“

„Kui närviline sa ometi oled, Sunniva!“
ütles Högh murelikult ja hakkas pakkima.
„Tead, laps, midagi ei tohi teha poolikult.
Nurjub midagi, siis on parem seda visata
nurka ja uut alata.“

„Aga selline maal on ometi peaaegu nagu
midagi elusat.“

„Elu selles asub siin,“ vastas Högh tõ-
siselt ja äigas üle otsacsise, „ja see pole
hävitatud ja ei peagi hävinema seekord
nagu mullu. Sunniva, küll näed, homme
hakkab ta uuesti elama!“

Nad sõudsid koju, aga et õhtu veel va-
rajane oli, siis jäid nad verandale istuma.
Neiu Gundestad oli juba magama heitnud.

Helevus, mille Sunniva laul Jan Höghis
äratanud, valitses teda veel nüüdki. Nagu
voogav udu hoovas see ta hinges suurte,
süngete piltidena, mis möödusid, ometi sel-
gemaks ja suuremaks saanata.

„Tahad sa veini, maalermeister?“

„Ei, tänan, nüüd mitte enam.“

Tüki aega istus Högh vaikides, siis ta
tõusis ja läks klaveri juurde, kus ta Beet-
hoveni sonaadid välja otsis. Ta lehitses
neid ja katsus üht teise järele, kuni ta vii-
maks valis „Pathétique“ esimese osa ras-
kelt kõlavate akkordidega. Siis lõpetas ta
ja tuli jälle välja neiu juurde.

„On midagi, mida kunstis nimetatakse
suureks tooniks — kammertooniks, mida
iga kunst tunneb ja aimab, aga mida leiab
ainult õige ja tõsine kunst ning mida ainult
vähesed või ei keegi pole osanud õieti
mõistatada, — sest et — sest et — inimesed
ei tohi Jumalat näha! Michelangelo,
Shakespeare, Beethoven — need on teda

lasknud välja kajada maailma oma täites, vägevates akkordides, oma rikkalikkudes harmooniais — kuningas Lear lagedal nõmmel — ja vaata, narr kangelase jalgade vahel ongi loor Shakespeare pea ümber, — ta ei tohi Jumalale silma vaadata! See on ka Dante Alighieril; aga Beethoven laseb seda kõlada kõige kõrgemalt, Beethoven, see suur hiiglane. Teda kuulatada täies hardumuses, see on, nagu sõit Heliose vankris läbi toreda septeti, Pathétique ja Kreuzersonaadi ning läbi sinfooniaste! Kaugele üle maa ja mere kõrgete, üksikute mäetippude

nevad minevik ja tulevik; suguvõsad ärkavad surma unustusest ja elu unelmatest, ja nende hüüe tõuseb üles pikal ööl, nagu jõgi merepõhjas sinivoogudes virvendab.“

Ta peatus. Sunniva istus ja silmitses teda imestades, suu pisut avali ja silmad täis pisaraid. Kui Högh jälle istus, kahmas neiu ülevoolava meeleliigutusega ta käest oma kättega kinni:

„Ah, maalermeister!“

„Jah, vaata, Sunniva, mõnikord heliseb see inimeses nii vägevasti, kõik see suur ja põha, ja iial pole ma seda nii kestvalt

Tartu põllumajanduslise näituse avamine.

4—7. sept. peeti Tartus põllumajanduslist näitust, mille avas riigivanem K. Päts. Ühel ajal näitusega oli korraldatud suurejooneline „Eesti Nädal“, mille siht oli kodumaa saaduste tutvustamine rahvale. Kogu Tartu elas „Eesti Nädala“ tähe all: raadio valjuhääldajate kaudu selgitati rahvale Eestis valmistatud kauba tarvitamise tähtsust, äride vaateaknad olid maitsekalt dekoreeritud kodumaa toodetega. „Eesti Nädala“ huvipunktideks olid töösturite reklaam-rongikäik ning Tartu üliõpilaste rongikäik tõrvikutega kahe orkestri saatel.

Meie pildil riigivanem K. Päts (x) ja teised külalised näituse avamisel.

poole, kus pilved jalgade ette kummardavad ja maailma riigid ning maad kahvatuivad ning kaovad.“

Ta seisis, toetudes ukseraamile, ja vaatas välja, ja paistis, nagu oleks ta rääkides ikka suuremaks kasvanud. Silmapilgu peatas ta, siis ta jätkas sumbutatud häälega:

„Üks on täiesti aru saanud, aga see üks oli Jumal ise, Kristus ristipuul pikal ööl, kui ta ütles: „Mu Jumal, mu Jumal, mispärast oled sa minu maha jättnud!“

„Kas kuuled inimsoo miljoni-karjatust selles — mu Jumal, mu Jumal, mispärast oled sa minu maha jättnud!? — Selles ühi-

ja kangesti tunnud kui siin üleval mägestikus; sest siin valitseb nii vägev vastukaja, nii määratu ruum ja resonants ainult kõige suurema ja kõrgema jaoks! — Armas Jumal, ma usun, sa nutad, Sunniva!“

„Ah, pole midagi, — see oli vaid ilus! Ja seda on kaua tagasi, mil ma seda kuulsin!“

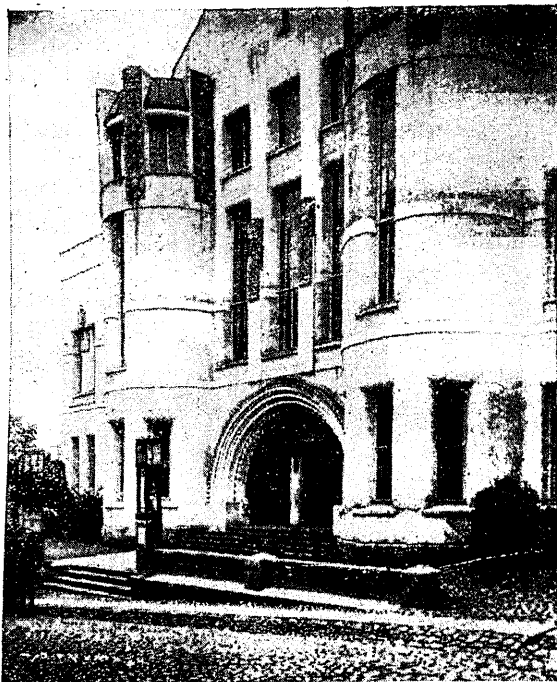
„Mina ei tunne ainustki peale sinu isa, Sunniva, kel selle jaoks oleks nii sügav pilk.“

„Jah, aga —“

„Aga?“

Sunniva punastas sügavasti.

„Isa on sel aastal nii vähe rääkinud.“

„Vanemuise“ teater 25. aastane.

25. aastat on mööda, kui „Vanemuise“ teater Tartus algas tegevust kulselise teatrina ja sai omale uue nägusa-kunstitempli. Ka varemalt juba oli Tartus korraldatud asjaarmastajate poolt näitemänguõhtuid, kuid aeg ja nõuded vajasid teatrimaja ja elukutselist näitelruppi. Uus „Vanemuine“ ei olnud mitte üksinda teatrihooneks, vaid ta sai üldiseks rahvuslikuks ja kultuuriliseks koonduskohaks Eesti seltskonnale. Seal korraldati kirjanduslikke kõneõhtuid, kontserte, koosolekuid j. n. e.

Tekkis vaikus. Jan Höghile tuli kõik jälle meelde, ja lühikese mõtisklemise järele pani ta käe Sunniva käele ning ütles pehmelt ja sosistades:

„Neiu Gundestad on mulle kõik jutustanud.“

Sunniva kummardas sügavale töö kohale.

„Kas sa ei või mulle selle imelise loo kohta pisut seletust anda, Sunniva?“

Neiu raputas üles vaatamata pead.

„Hea küll,“ ütles Högh pehmesti ja laskis ta käe lahti. Natukese aja pärast jatkas ta täitsa muutunud toonil: „Ütle mulle, kuidas käib Petra Kjaeri käsi?“

„Ah, tema on härra Moldenhaveriga kihlatud ja abiellub sügisel. Praegu viibib ta Föksundis ema juures.“

„Sind see nähtavasti palju ei huvita?“

„Oh ei, Petra pidas ennast jõuluajal siin advokat Bollingi vastu õige inetult üles.“

„Nüi? Mil kombel?“

„Ah, tead, ta edvistas temaga ja — —“ Sunniva oli näo seina poole pöörnud ja vahtis nagu äraoleval pilgul oma ette.

„Mis sa mõtled, Sunniva?“

„Sina, maalermeister,“ ütles neiu viimaks silmi tõstmata, „on parem sellele mitte mõtelda ja sellest rääkida — mis talvel sündis. Tead, mul on, nagu oleksin kõike seda vaid unes näinud! Aga see oli nii kole, nii kole! Uskusin palju ja ei saanud millestki aru. See käis enamasti ema kohta ja tihti oli mul öösel, nagu oleksin teda näinud ja kuulnud, kuidas ta mind hüüdis.“

„On see nüüd mööda, Sunniva, täitsa mööda?“

„Jah, maalermeister.“ — Ta vaatas noorele mehele särasilmil otsa. „See oli nii tore, et tulid.“

„Ja nüüd tahame jälle olla head sõbrad, Sunniva, nagu ennegi?“

„Jah, jah!“

Järgmisel lõunal tuli doktor tagasi, ja pärast lõunat tarvitab Jan Högh võimalust ja ütles temale toas üksi olles:

„Kas panete, härra doktor, pahaks, kui ma — kui ma — teile julgen teha ettepaneku — või parem —“

Doktor pani ajalehe käest:

„Noh, mis on?“

„Arvan, teie peaksite Sunniva kord siit ära saatma, näiteks Oslosse või —“

Doktori nägu muutus punaseks ja ta katkestas teise jutu silmanähtava ägedusega:

„Mina ei või teiega selle üle vaidlema hakata, härra Högh.“

Högh kogeles vabanduse ja lahkus toast.

Õhtusöögil oli doktor üsna sõnakehv ja õhtu möödus kurvalt. Kui Högh tõusis ja Sunnivat tahtis välja kaasa võtta, vabandas doktor tüdarta kõikisugu vabandustega, kuid andis Sunniva nõuetele ometi kaunis ruttu järele.

Kuid Höghi töö ei edenenud ja varsti sõudsid nad jälle koju tagasi.

Nädal täis kõige ilusamat päikesepaistet oli möödunud ja vahekord Jan Höghi ning Sunniva vahel näis olevat jälle endine. Nad laulsid koos ja hulkusid mägedel ning orudes, ja ööseti edenes töö nagu ennegi.

Täna olid nad järsule kaljusaarele fjordil sõitnud. Hans Joelsen oli teatanud, et seal kaks meremehet asub, ja Jan Högh igatseb nende kuninglikkude lindude järele.

(Järgneb).

Aigija.

Austria kirjanik **Emerich v. Gatti.**

2

Koosolek peeti ära vaba taeva all; mässajate poolt oli ilmunud 14 pealikut, teiste hulgas ka nende ülem Cyriakus Papenision.

Tema oli tõesti vähe usaldustäratav, julturnud ja ühtlasi tigeda vaatega poiss. Paremalt kätt kandis ta sidemega kaelas.

Euroopa vägede komandandid võtsid tarvitusele kõik oma osavuse, et mässajaid viia Kandanosu piiramise ja vaenu lõpetamisele. Esiotsa soovitud tulemuseta. Mässajad tegid endid nendeks, kellele kahju teatudja kallale kipunud, ja ei tahtnud teadagi, et need endid segasid nende ja türgi vahelistesse asjadesse.

Aga kui viimaks ülemkomandant, kapten Rainier, kellel kannatus juba ähvardas katkeda, energiliselt seletas, et kõik ekspeditsioonikalurid maale tuuakse ja mehi veel kaheksasaja võrra kõvendatakse, hakkasid mässajad rääkima järelandlikumat keelt. Kui nad olid oma vahel nõu pidanud, esines Papenision ja seletas, nemad olla nõus kõiki Kandanosu elanikke ja garnisoni vabalt laskma lahkuda, kuid need tohtivat oma vallasvarast ainult nii palju kaasa võtta, kuipalju nad seda ise ilma hobusteta, vankriteta jne. jõudvat ära kanda; relvad ja moona pidavat nad tingimata linnajät ma ainult türgi sõjavägi võivat kaasa võtta kõik. Kõik vallasv ara ja mahajäänud varandus pidavat jääma mässajatele. Kandanosu elanikud võivat lahkuda euroopa sõjavägede kaitse all.

„Ühe tingimise aga,“ lõpetas Papenision, „teeme veel ja sellest ei tagane meie, tulgu kas või võitlus. Kandanosis elas veel hiljuti keegi türgi hõbedasepp Ali Hamid, kes hiljuti meie meeste käe läbi langes. Tema jättis järele tütre, kes, nagu ma kuulsin, kannab nime Aigija. See tuleb mullevälja anda.“

Kui ma inglise kindralkonsuli suust, kes oli tõlgiks, neid sõnu kuulsin, ehmusin ma südame põhjas. „Vaene Amilian! Vaene Aigija!“ ohkasin ma.

Kaptenid pidasid omakeskel elavalt nõu. Asi polnud kerge. Türgi alama otsekoheste väljaandmise eest

ei oleks suutnud Rainier kõrgemal pool vastutada. Kuid teisest küljest — kas pidid nad ühe neiu pärast asjalaskma arenda sõjaks?

Vaieldi palju ja kaua. Viimaks leiti pääsetee. Rainier küsis Papenisionilt ausõnalikult, kas ta tahab Aigijaga abielluda ja teda kui abikaasat hästi kohelda, ja kui mässujuht seda pühalikult töötas, siis otsustas Rainier, et neiu väljaandmisest küll ei võivat jutugi olla, kuid sõjavägi ei tahtvat ka Papenisioni takistada Aigijat Kandanosist ära viia, et temaga abielluda, kui neiu temale ise vabatahtlikult järgib. Teised tingimused võeti mässajate poolt muutmatult vastu.

Seega oli Papenision võidurõõmsalt naeratades nõus, ja nii lahkusid pooled rahulolles.

Lõuna eel jõudsime jälle Spaniakosi. Osa sõjaväge, ja nimelt kõik itaallased ja teistest riikidest igast ühest 50 meest käsutati kohe Kakodiki, kus nad järgmisel hommikul pidid olema Kandanosu vabastamisel.

Mina palusin oma kaptenilt luba teistega kaasa minna ja see luba mulle antigi.

Marsi ajal oli mul küllalt aega kavatsusi

Stseen Umberto Giordano ooperist „André Chenier“ millega avati tänavune hooaeg „Estonia“ teatris 5. skp. Madeleine (pr. Torokoff-Tiedeberg) ja André Chenier (Karl Ots).

sepsitseda Aigija päästmiseks, kuid ikka jälle ilmaaegu.

„Eh mon ami,“ kõlas korraka minu kõrval hele hääl. „Nii mõtetes? Mis teil siis täna on?“

Ma tõstsin silmad ja vaatasin prantsuse ristleja „Chanzy“ noore kadeti Alphonse Charpet' naervale näole. See oli piltilus, habetu poiss, keskmise suurusega, sale ja paenduv, välkuvate mustade silmadega ja naiselikult väikeste kätega ning jalgadega, selle juures vallatuste peale valmis, julge ja jultunud hädaohus — ja oma sümpaatliste omaduste poolest nii oma kui võõraste laevade meeskonna poolt väga armastatud.

Vaevalt nägin ta kelmi nägu, kui mõte mu peast läbi jooksis: „Küll Charpet aitab!“

Ma pakkusin talle sigaretti, tema tasus seda liikõoriga, siis jutustasin talle oma kokkusaamisest Amilianiga, selle armastusest Aigija vastu ja hädaohust, mis neiu ähvardas Papenisioni poolt.

Charpet puhus tüki aega mõtetes suitsu suust õhku. Äkki võttis ta sigareti huulte vahelt.

„Par bleu!“ naeris ta. „Käes! Nii peab see minema! Ahahah — sest saab tore nali!“

Kuid oma kavatsusest ta mulle ei teatanud, ütles ainult, tema teeninud kaks aastat Konstantinopolis ühel prantsuse sõjalaeval ja omanud seal türki ja greeka keele. Siis palus ta minult mingisugust märki, millega ta võiks Aigija usalduse võita, sest — niipalju ütles ta ikkagi — veel samal õöl tahtvat ta neiu juurde hiilida ja asja joonde ajada. Mulle meeletus kohe sõrmus, mis Aigija Amilianile andnud, ja ma lubasin talle selle muretseda.

Kui siis meie ekspeditsioonikorpus umbes päikese loode ajal jõudis Kakodikisse ja seal õumajale jäi, laenasin ma enesele hobuse ja ruttasin tagasi Spaniakosi, et seal Amilianiga teatud kohas kohelda.

Heleda kuupaiste käes polnud mul raske õiget kohta leida ja minu hüüde peale ilmus Amilian peagi põõsaste vahelt lagedale.

Ruttu seletasin ma temale ajaloo ära ja tema andis viivitamata smaragd sõrmuse minu kätte Charpet'le edasiandmiseks, kahetses ainult, et ta ise päästmise juures ei saa kaastegelane olla.

Rääkisime veel kokku, et Amilian tulgu järgmisel hommikul julgesti Spaniakosi ja oodaku seal ekspeditsioonikorpuse tagasitulekut ja vabastatud kandanoslasi.

Jõudes tagasi Kakodikisse, andsin ma

sõrmuse Charpet'le üle. Merekadett palus mind veel naerdes järgmisel hommikul vaadata tulla, kuidas Papeinsion ja Aigija kokku saavad. Seda ma lubasin ja heitsin siis väsinult voodisse.

Kui me teisel päeval oma marssi Kandanosi poole jatkasime, — see oli 9. märts 1897 —, oli Charpet kadunud. Mina üksipäi teadsin tema kadumise põhjust, ei ütelnud seda aga kellelegi.

Marsi ajal ilmusid naabrimägedelt mässuliste salgad, kes nagu meiegi liikusid Kandanosu suunas. Poolteise tunniga jõudsime sinna. Kandanos oli väike linn ja asus kaljudest piiratud oru keskel. Meie ekspeditsioonikorpus koondus väljale lõunapool linna, kuna mässajad nüüd mägedelt alla tulles linnakese ümber piirasid.

Papenision tuli mitme pealiku seltsis meie juurde; kapten Rainier, kes linnaelanikkudele kokkuleppe punktid juba teada andnud, andis nüüd käsu linna üle anda, kuna ta ühe vene ohvitseri kolme mehega saatis Papenisioni ja Aigija kokkusaamisele, et ära hoida vägivalda.

Mulle anti luba vene ohvitseriga ühes minna.

Papenision ruttas nüüd mõne oma mehe saatel ja vene ohvitseri ning minu ja teise kolme meie mehe seltsis kiiresti maja juurde, mida üks linnaelanik meile tutvustas kui Ali Hamidi maja.

See oli linnakeses suurim ja kaunim. Ukse ees istus vana armeenia teener, kes Papenisioni tulekul kohkudes jalule kargas.

Mina tundsin sedavõrd greeka keelt, et järgmisest kõnelusest vähemalt mõtet võisin mõista.

„Hei, vanamees,“ kisendas Papenision armeenlasele, „kus viibib Aigija?“

„Aigija?“ kogeles vana. „Tema on siin. Härra — üleval —“

„Vii mu viibimata tema juurde!“ käskis mässajate pealik.

„Armu!“ kisendas vanamees ja langes Papenisioni ette põlvili. „Anna armu süütule neiu!“

„Kaabakas!“ mõirgas Papenision ja löi vanakest jalaga. „Lõpeta oma loba ja kasi minema — edasi — või —“

Ta tõstis revolvri oma terve pahema käega vanale otsa ette, nii et see kõik vastu panu lõpetas. Ta tõusis, aga — kas olin ma tõesti ainult eksinud? — Peaaegu näis mulle, nagu oleks ta mulle silmadega sala mahti märku andnud.

Ta sammus nüüd rahulikult uksest sisse

— mingisugust korridori mööda edasi. Selle lõpul jäi ta ukse ette seisma.

„Härra, oota siin,“ ütles ta.

„Mis oota!“ naeris Papenision. „Kandanos on nüüd meie oma. Pikka lori pole vaja!“

Ta kiskus ukse lahti ja astus kaunis pimedasse tuppa, kus istus kaks paksu türgi naist, kes meeste tulekul oma näo ruttu kinni katsid.

„Kadunud Ali Hamidi kaks õde,“ pomises armeenlane. „Aigija on üleval.“

Ja ta osutas tuppa ehitatud puust keerd-trepile.

Me läksime üles. Trpp viis eht hommikumaie luksusega ehitud tuppa; kalliste riitega üle tõmmatud diivanilt kargas meie tulekul üles sale, rikkasse atlaskleiti riidetatud neiu ja mässis oma musta pea kohmetu kiirusega paksusse, hõbekarva siidiloorisse.

„Dormenios!“ kõlas loori tagant ahastav hääl, „kes on need mehed?“

Armeenlane tahtis vastata, aga Papanision osutas talle käskivalt, et ta suu peaks, ja võttis ise sõna.

„Ilus Aigija,“ ütles ta, „mina olen Papanision — vististi mäletad sa veel mind — mis? Tule ja järgi mulle — sina oled minu naine!“

„Papanision!“ kiljatas Aigija ja ta keha värises nähtavalt, „kuidas said sa Kandanosi?“

„Oh magus käskijanna!“ hoigas Dormenios, „euroopa väed ja Papanisioni salgad on Kandanosi tunginud. Kõik vastuhakkamine on asjatu!“

„Hirmus!“ pomises neiu ja lõi käed näo ette.

„Noh,“ naeris Papanision, „nii hull asi ei ole! Aga nüüd võta loor eest! Igatsen näha oma ilusa pruudi ilusat nägu!“

Ja ta kahmas loori järele.

„Tagasi!“ kriiskas neiu ja lükkas mäsaja meeleheitliku jõuga tagasi. „Ära julge mu nägu paljastada, enne kui sinuga olen laulatatud!“

Papanision vankus kirudes kaks sammu tagasi, aga lubadus, mis neiu sõnades peitus, rahustas teda kohe.

„Sa järgned mulle siis meeleldi, Aigija?“ küsis ta.

Aigija vaikis.

Papanision, kes seda vaikimist oma soovi järele seletas, ei olnud mees, kes ajas pikka juttu. Ta võttis neiu käest kinni ja saatis ta trepist alla. Meie teised järgnesime.

Ukse ees ootas kaks saduldatud hobust, keda üks mässumees kinni hoidis.

Mina ei osanud kõike seda enesele seletada. Kuhu jäi Charpet ja kuidas oli lugu neiu vabastamisega? Ja kuidas pidin ma enesele seletama Aigija vabatahtlikku kaasaaminekut? Olin nõutu, segane. Aga kui ma nüüd märkasin, kuidas Papanision neiu sundis sadulasse minema ja ta ise teise hobuse turjale kargas, kuidas mõlemad pikkamisi tänavat mööda alla ratsutasid — siis ei jõudnud ma ennast enam hoida ja tahtsin neile järele joosta — tahtsin ei tea enam mis teha.

Aga mind peatas üks käsi. Armeenlane seisis minu taga ja vaatas minejatele kõõristades järele.

„Ära näe enam vaeva, härra,“ pomises ta selle juures saladuslikult, „Aigija on rahul!“

„Rahul?“ küsisin ma imestades. „Mis veel! Amilian, ja see hirmus kaabakas!“

Dormenios aga pani sõrme naeratades suule ja kadus majasse, et sealt kohe jälle ilmuda Ali Hamidi kahe paksu õe seltsis, kel pakid käes ja jalas jämedad kollased saapad.

Vaheajal olid Kandanosi elanikud ja väike garnison kogunud väljapoole linna ja nüüd tormasid mässajad kui kari metsloomi karjudes mahajäetud majadesse, kus nad röövisid ja rüüstasid niipalju kui soovisid.

Hambaid kiristades vaatlesid linnaelanikud oma vaenlaste metsikut teotsemist; aga mis võisid nad parata!

Kuid nüüd ei võidud tagasimarssimisega enam viivitada, kui taheti veel õhtuks jõuda Selinosse. Nii anti siis juba kell 8 hommikul teeleminekuks märku.

See oli kurb rong. Piiratud, nüüd juba vabastatud, kes suuremalt osalt kaotanud oma varanduse ja keda piinas nälg, hirm ja viletsus, suutsid ainult suure vaevaga edasi kõmpida. Kõik veovahendid olid kokkuleppe järele maha jäänud Kandanosi. Nii tuli neid siis aidata kuidas saadi. Haiged asetati ruttu okstest valmistatud raamidele ja ohvitserid võtsid lapsed oma ette sadulasse, niipalju kui sinna mahtus.

Mässajad minejaid ei eksitanud ega tülitanud, ehk neid küll ümbruses küllalt oli liikumas.

Lõunaks jõudsime Spaniakosi, kus ka Amilian meie hulka tuli.

Võib juba arvata, kui vähe teda need teated rahustasid, mis temale võisin anda. Armeenlane ei lausunud sõnagi, ja ainult suure vaevaga suutsin ma oma vaest sõpra rahustada ning lohutada Selinosse jõudmi-

sega, kus me siis Aigija vabastamiseks kavatsesime energilisi samme astuda.

Õhtul jõudsime Selinosse. Vabastatud kandanoslased asetati korterisse, kuid sõjaväed seati alevi ümber rõngasse, kuna mäsulised jällegi näisid muutuvat vaenuliseks.

Tuli õhtu ja pimedus. Sõjalaevade helgiheitjad valgustasid ümbrust.

Mul oli ülesandeks mitme noore ohvitseri seltsis kandanoslastele korterit muretseda ja ma olin parajasti Amilianile, armeenlasele ja ta kahele paksule saatjale ühe vaese kingsepa juures öökorterit kuulamas, kui äkki põhja poolt kostis äge ja kestev püssilaskmine. Amilian ja mina jooksimise välja majast, mis kaunis kõrgel kohal seisis, ja nägime helgiheitjate valgusel üht mundritkandvat ratsanikku täies kihutuses mäest alla ruttavat ja meie mehi kätega märku andes ja hütides vastulaskmast keelavat.

Nüüd jõudis ratsanik meie kütide rinnale ja kargas sadulast. Mina tundsin ta ära. See oli Charpet.

„Hei!“ kisendasin ma. „Charpet — siia!“

„Ha,“ hüüdis prantslane, kes, nagu seda alles nüüd märkasin, käes suurt kompsu kandis, „teid ma otsingi. Asi on korras!“

„Korras?“ ütlesin ma tusaselt. „Ja Aigija?“

„Aigija?“ küsis Charpet ja naeris. „Noh, tema —! Aga esiti midagi joodavat! Mul on hirmus janu!“

Tutvustasin teda tuppa astudes Amilianile. Varsti oli pudel portveini laual.

„Nii on õige,“ ütles Charpet ja jõi lõpmatu lonksu, „hei, kus on sõber Dormenios?“

Armeenlane astus ette.

„Noh, vana poiss,“ naeris merkadett, „selle asja toimetasime hästi, mis? Säh — oma komps!“ Ta viskas kompsu Dormeniosele.

Nägin, kuidas komps veeres põrandale ja märkasin selle juures, et Charpet' jalas olid väikesed, kullaga tikitud kingad.

„Kust saite sellised kummalised jalatõud?“ küsisin ma temalt.

„Oh,“ vastas tema kergesti, „need on alles mu hommikuse maskeraadi osad.“

„Maskeraad?“ hüüdsin mina ja mu peast käis läbi nagu välg. „Charpet! Neiu, kes Papanisioniga kaasa läks, oli ta — Teie!“

„Ei usu?“ naeris prantslane nüüd lagiinal. „Noh, kes siis küll muu! Teie sõrmus, monsieur Gerkopulos, oli mulle tõesti talismaniks. Mina pugessin veel eile öösel mäsajate vahelt läbi Kandanosi, rääkisin Dormeniosiga ja Aigijaga kõik kokku ja —

tunnistage, mu härrad — me mängisime oma osad hästi. Nagu ma muidu üsna õieti olin kalkuleerinud, ei jätnud Papanision mind mitte oma suguvendade hulka, keda ta vististi hästi tunneb, vaid ratsutas minu seltsis lõuna suunas edasi — nagu ta ütles, tuttava vaimuliku juurde, kes minust kohe pidi tegema õigeuskliku kristlanna.“

Viimaks tuli sobiv moment. Umbes kell kolm lõunaajal palusin ma väikest puhkust. Me kargasime sadulast ja võtsime aset. Viiskümmend sammu meist eemal ja kolmkümmend meetrit sügavamal kui meie tee voolas kalju seest allikas. Ma palusin Papanisionilt vett. Muidugi läks ta seda tooma, lootes, et juues osagi oma ilusast näost avan, mida ta näha ihkas. Muidugi panin ma sellega kõik kaalule, sest joomiseni ei tohtinud asi mitte minna.

Nii siis kargasin ma jalule ja juba lähemal hetkel olin ma ta sadulavöö oma taskunoaga läbi lõiganud. Välgukiirusel viskasin ma siis maha loori, püksid, jaki, mis mind põgenemisel oleksid takistada võinud, viskasin nad pambuna oma ette sadulasse ja kargasin ise järele. Just õigel ajal, sest juba tuli viisakas Papanision veega.

Ahahaha! Millised silmad tegi see arnutud poiss, kui nägi, et ta ilus pruut oli muutunud prantsuse merkadetiks! Mina noogutasin talle veel sõbraliku ela hästi ja andsin hobusele kannukseid. Vihas kiskendades tormas Papanision oma hobuse juurde, pani jala rauale ja — lopsti! väherdas mu armastusväärne kosilane rohus. Mina aga kihutasin kui hull. Mäest üles, mäest alla. Varsti tundsin tagaajajaid kannul. Vististi oli Papanision mulle oma mehed järele äsitanud. Aga mul oli õnne — me voilá — siin ma olen!“

Amilian ja mina seisime kui sütel.

„Aga Aigija!“ hüüdsime kui ühest suust. „Mis on temaga? kus on tema?“

„Tulge!“ ütles nüüd armeenlane ja sammus kõrvaltuppa. Hämmastusehüüe tuli meie suust, sest keset tuba seisis mõlemad paksud naised, vana armeenlase saatjad, ja üks neist oli parajasti teise seljast maha kiskumas laia kleiti ja patju, mis ta paksustamiseks olid määratud. Samuti võeti ta jalast ära rasked saapad. Ja nagu hiilgav liblikas oma koorest, nii kooriti sealt välja ilus neiu.

„Aigija!“ hõiskas Amilian ja tormas laialilaotatud kätega neiu juurde.

Me jätsime õnneliku paari vana paksu gardedaamiga üksipäi ja läksime kõrvaltuppa tagasi.

„Aga,“ küsisin ma, „mispärast pidi see vaene neiu kogu päeva jääma maskeraadi riietesse?“

„See oli minu käsk,“ vastas Charpet. „Enne kui Aigija laevakahurite kaitse alla jõudis, ei pidanud keegi tema incognito teadma. Sest kes teab, kas neiu muidu mitte poleks välja antud, kui mässajad teel oleksid teile kallale kippunud. Siin nad seda enam ei julge.“

„Ja miks ei avaldanud te oma kavatsust minule ja minu sõbrale seal,“ küsis Amilian.

„Miks?“ naeris Charpet. „Sest et te siis vististi oleksite tahtnud ise minu asemel olla. Ja — avalikult öelda — seda nalja ma teile ei tahtnud lubada. Aga nüüd pean ennast oma vanale teatama. Ei tea, kuipalju arresti ta mulle mu plehkupanemise eest küll määrab?“

Asi ei olnud nii hull. Määrati ainult üks päev kajutiüksindust.

Järgmisel hommikul viidi kandanoslased ja sõdurid laevale, ilma et mässajad neid oleks takistanud. Ja laevastik sõitis Kandia poole teele.

Sõiduajal külastasin ma Charpet' ta kajutiüksilduses, kusjuures ma talle salamahti

kaasa viisin paki sigarette ja pudeli ma-deirat.

„Aigija,“ jutustasin ma talle, „võtab juba Kandias vastu ristimise ja reisib siis kohe oma peigmehe seltsis Korintheta edasi, kus nad laulatatakse. Pruutpaar kahetseb väga, et ta süüdi on teie praeguses üksinduses, ja küsib vahetpidamata, kuidas ta teid võiks tänada teie —“

„Ah!“ katkestas Charpet mu jutu naerdes. „Tänada! Mille eest? Mina olen oieti veel teie sõbra võlglane, sest temale ja ta armumisele olen ma tänuvõlglane eilse toreda seikluse eest. Ütelge, kas see polnud romantiline nagu muinasjutus? Nii siis mitte midagi tänust — või pidage! Kui see juba peab olema — need ilusad türgi kingad, mis mul eile jalas olid, sooviksin enesele paluda mälestuseks. Suudlus noorelt pruudilt oleks mulle muidugi küll veel armsam — aga monsieur Gerkopulos seda muidugi ei luba. Tunnen neid greeklasi — nad on kõik pisut armukadedad. Nii siis tühjäendame nüüd selle klaasi pruutpaari terviseks — nii — oh! — ja nüüd veel teie terviseks, härra ametivend!“

(Lõpp).

Mine ära.

Aleksey Dolgoshev,

*Mine ära, ma kurbun. Ma rõõmu ei vaja.
Mine ära . . . ei mõista ma sind.
Väsind hingele pisar veel lohutaja,
Lase magusalt vaevleada mind.*

*Mine ära . . . Hingvaenelaps unustab.
Tahaks sõnatuis piinades tarduda . . .
Anna juua mul valu, mis vahutab,
Anna juua — ning joobuda!*

*Õudset ilu on piinavais kannatusis,
Ahnelt väikivais ahastushelinais.
Rinnas keeb minul pisaraid viirastusis,
Lendleb lehti mu hinge kuldkõlinais.*

*Mine ära, oo, mine! Ma rõõmu ei vaja.
Sind mina ei mõista, oo, rutta!
Valu mul — rõhustus... pisarad — lohutus,
Üksinda magus mul nutta.*

11. VII. 31.

80 naela kulda.

Saksa kirjanik **Richard v. Vurmhi** jutt Paraguaist.

Ohtu lähenes. Tänavaelu muutus elavamaks, kogu San Salvadore tahtis töö ja päeval valitsenud kuumuse järele veidi värsket õhku hingata. Vanemad mehed jalutasid suitsetades ja vesteldes, naised istusid majade ees olevatele rõdudele, mida kandisid sambad, ja jõid teed. Noored inimesed kogusid kiriku ette, vaidlesid valjult poliitika üle, kärasid, laulsid ja naersid. Kauguses kostusid mandoliinikõlad.

Kõik olid lõbusad, ainult Grazia, lesknaise Manuela Tudrani tütar, ohkas.

Pedro Serra istus ta vastas; ta oli täna tagasi tulnud Asuncionist, kus teda ta onu Termata oli pühendanud tubakaäri saladustesse. Kas ta veel võivat loota Graziiale? Kas see teda veel armastavat? Need olid olnud ta esimesed küsimused ja sealjuures oli ta vaadanud murelikult Grazia peale.

Graziiale olid kohe pisarad silma tulnud. Ema, ah, vali ema oli temaga väga auahne, kõige rikkam estanciero kogu Paraguays kõlbas talle vaevalt väimeheks. Mis ta ütleb, kui Pedro tuleb kosja!

Noh, Pedro teadis väga hästi, mis ta ütleb. Ta oli kogu ümbruskonna rikkam ja ilusam naine ja Pedrol ei olnud peaaegu midagi. Nüüd oli ta teinud otsuse. See ei olnud midagi erilist, iga paraguaylane oleks tulnud tema seisukorras sellele mõttele. Ta tahtis Grazia röövida.

Ta haaras neiu käre ja ütles: „Mis läheb mulle su ema korda? Mu õpilaseaeg on möödunud, ma teenin ise raha ja võin isegi naist toita. Kui lahkusin San Salvadorest kolme aasta eest, andsid sa mulle sõna, et jääd mulle truuks. See on nii hea kui vanne! Ja nüüd kardad sa ema? On ta enam kui armsam? Pögeneme! Asuncionis laseme end laulatada. Kui su ema seisab tõsiasja ees, annab ta järele.“

„Mu meel ei ole muutunud,“ ütles Grazia vaikselt, „kuid ma pahandaks taevast, kui tahaksin sel viisil õnne kätte võita. Ei, olin alati sõnakuulelik tütar ja tahan selleks jääda.“

Pedro oli arvestanud oma kavatsuse õnnestumisega ja oli maalinud enesele tuleviku kõige säravamates värvides. Ta oli tahtnud asutada ämma rahaga Asuncionis suure äri — ja nüüd tõmbas Grazia kriipsu jälbi selle kavatsuse. Grazia oli nõrk, ema

oli ta nähtavasti oma võimu alla painutanud. Oli selge: ta oleks heameelega ta naiseks saanud, kuid hirm ema eest ei lasknud teda otsusele jõuda.

Äkki haaras ta karedalt Grazia käevarrest kinni, raputas seda ja ütles: „Ei, ma ei loobu mingil tingimusel! Sa kuulud mulle, kas mõistad? Sul ei ole enam õigust end teisega kihlata — ära unusta seda! Oled mu mõrja, Grazia! Ja ma olen kõige peale valmis!“

Grazia hakkas valjult nuuksuma.

Seal avanes äkki uks ja lesknaine Tudran vaatas tuppa. Mesimagusal hüüel ütles ta: „Mispärast nutad sa, laps?“ — Vaata, vaata, senjor Pedro Serro, usun, et teie ehk selles olete süüdi! Teie kergemeelsus teeb mu tuvikese südame raskeks! Tulin ometi parajal ajal koju!“

Pedro vaikis algul nõutult, siis võttis ta südame rinda ja ütles: „Armastan Graziat ja ihaldan teda naiseks.“

Lesk võttis aeglaselt istet, vaatas esiteks tütre, siis külalise peale välkuvatel silmadel, langetas pea veidi viltu ja pani käed puusa: „Senjor Pedro Serra, olen austatud, kuid mul on põhinõtteid ja see abielu ei ole nendega kooskõlas. Kuulge mind! Mu tütar ei ole ilus ega vaimukas, ta on ainult heastüdamline, sama heastüdamline kui oli mu õnnis mees, kes oleks surnud kindlasti kerjusena, kuigi ta viis korda päris, kui ma ei oleks raha kokku hoidnud. Oletame nüüd, et ma ei oleks teinud seda ja Grazia ei oleks pärijanna, vaid vaene nagu teie — kas ütleksite siis ka: armastan Graziat ja ihaldan teda naiseks? — Ei, teie ei heidaks Graziiale pilkugi. Ja et ma seda tean, ei luba ma seda abielu, mis mu lapsele õnne ei tooks.“

Võidurõõmsalt vaatas ta Pedro otsa. Mis vastab sellele vilets kosilane?

See vaikis tükk aega kohmetult. Kuidas võis tagasi anda hoopii, kuidas sellele naisele tõendada, et ta ei ole tavalik kaasarajääger?

Lõpuks vastas ta: „Armastan Graziat nii, nagu ta on, sest teisiti ma teda ei tunne; kuid ma ei kahlte, et mulle meeldiks ka vaene Grazia.“

„Väga ilusasti öeldud!“ hüüdis lesk pilkavalt.

Grazia näis olevat rahul Pedro seletusega,

sest ta naeratas ja ütles: „Ta armastab mind ja ma armastan teda.“ Ja kuna ta ema ainult õlgu kehtas, jatkas ta paluvalt: „Kas meie armastus ei liiguta su südant, ema? Mispärast kahtled sa Pedro avameel-suses?“

„Sest et mul on kogemusi,“ vastas lesk valjult. „Kui olite lapsed, varastasid sa mul köögist mett, liha ja kooke, et süüta nendega Pedrot, sest tal oli alati isu heade asjade järele ja ta vanemad elasid vaeselt. Ta käskis sind ja sa kuulasid sõna. Jah, ta oli juba siis kaval ja kasutas su hea-südamlikkust. Ja nüüd tahab ta sind ennast nahka pauna — ainult selleks, et mu raha kätte saada.“

Grazia raputas jonnakalt pead ja ütles: „Ja ta armastab mind ometi! Ta on igal ajal seda valmis tõendama.“

Pedro lisas energiliselt: „Muidugi olen selleks valmis.“

„Teie tahate tõendada? Tahate tõendada, et armastate mu tütart? Ennastalgavalt armastate?“

Pedro löi käega põlvele ja hüüdis: „Jah, tahan seda tõendada! Õelge mulle, mis pean tegema ja ma teen seda, kuigi see on raske.“

Lesk sules silmad ja mõtles. Ja Pedro nägi, kuidas ta suu naerule venis, ja siis ütles ta mesimagusal häälel: „Mu tütar seisab teiste neidude üle San Salvadores, sest ta on rikas pärijanna ja sellepärast annan ta ainult mehele, kes on temataoline rikkuses või kõrge seisuse poolest, kuid mitte iialgi täitsa vaesele noorele mehele nagu olete teie, don Pedro Serra. Ja nii ongi asi korras, sest abikaasad peavad olema võimalikult sarnased. Mittesobiv abieliu ei õnnestu. Kui armastate Graziat, siis tõenda-ge seda selle läbi, et katsute võimalikult ruttu tema vääriliseks saada. Tehke tööd, pingutage peaju, asutage mõni äri, minugi-poollest pank, tehke siis õnnestunud pank-rott või kui see on teile liig aeglane, siis varastage ja röövige — kuni teil on nii palju raha, et võite Grazia sellega üles kaaluda. Ehk jõuate Alaskas, Austraalias või Lõuna-Aafrikas kiiremalt sihile — kuid kui see võtab kas või kümme aastat aega, ärge sellest hoolige; Grazia on praegu kuusteistkümmend aastat vana, kahekümne-kuueaastaselt ei ole ta teile vähem armas kui täna. Oletan muidugi, et Grazia siis veel on vaba.“

Pedro oli algul pea langetanud, kui lesk oli lõpetanud oma pilkava kõne, kuid siis kargas ta püsti. Talle oli nüüd selge, et Grazia oli talle igaveseks kadunud, ja ta

südamis löi lõkkele kuum kättemaksutung. Ta võttis end kokku ja küsis külmalt: „Kas pean kullas üles kaaluma ka Grazia riided, kingad, juuksenõelad ja mis tal muidu sel-jas?“

Lesk ei lasknud end kohmetuks teha. Ta nägi Pedro kohmetut viha ja vastas lõbu-salt: „Kes tülitseb väikeste asjade üle, kui tarvis on tõendada armastust! Kes armastab, ei arveta!“

Pedro kummardas viisakalt ja ütles: „Hea, kaup on valmis.“

„Ah, don Pedro Serra, see on suurepärane!“

„Te usute vist, et teen nalja? Ei, ei, ühel päeval toon teile teie tütre ostu-hinna.“

Ta ütles seda nii külmalt ja otsustavalt, et Grazia imestanult üles vaatas. Pedrol näis olevat tõsi taga, ta pidas siis võima-likuks nii palju raha kokku kuhjata.

„Mis tahad teha?“ küsis ta põnevalt.

„Kulda koguda,“ vastas Pedro uhkelt.

„Aga Pedro!“ hüüdis Grazia kahtlevalt.

Lesk langes naeru pärast peaaegu toolilt.

Pedro vaatas talle põlastavalt otsa ja ütles: „Lähem nüüd ja töötan päeval kui ööl ja kui see ei aita, et teie nõu jälgida, senjora, siis hakkab liiakasuvõtjaks, vargaks ja röövlis. Ma ei puhka enne kui olen võit-nud teie poolt määratud ostuhinna.“

„Tõre!“ karjus lesk, võttis Grazia käe ja viis ta Pedro ette: „Kas teie ei taha teada, kui palju kaalub mu tütar? Kaalusin teda hiljuti kaupmehe Glasse kaalul ja ta kaalus täpselt kaheksakümmend naela. Väga kerge oma vanaduse kohta. Kuid ta võib minna tugevamaks aastate jooksul. — Ja nüüd õnn kaasa, mu tulevane härra miljonär!“

Pedro läks, kuid lävel pööras ta veel kord ümber. „Grazia,“ ütles ta, „ära unusta, et mulle lubasid naiseks tulla! Sa pead mind ootama ja kuigi jääksin kümme aastat kadunuks.“

„Ma ootan,“ vastas Grazia kartlikult.

„Lollus!“ karjus lesk vihaselt. „Ära end segada lase, Grazia! Tal ei ole küllalt mõistust peas, et saada miljonäriks, ja kui ta võtab liigseid protsente, varastab ja röö-vib, pannakse ta vanglasse. Sa oled täitsa vaba, sind ei seo miski temaga, sest luba-dus, mille andsid temale kolme aasta eest, on maksvuseta. Tookord olid veel rumal laps.“

„Ja kuigi mul küllalt mõistust peas ei ole, armastus võib teha imet,“ ütles Pedro uhkelt. „Ja ma tunnen, et ta mind aitab.“

Ta oli läinud.

Kinnifusselts „Eka“ uus valmiv maja Tallinnas Vabadusplatsil, mis on moodsamaid ja kõrgemaid ehitusi Eestis.

Grazia vaatas talle tardunult järele. Ta väike süda tõmbus kartlikult kokku. „Ta on läinud!“ karjus ta valjult ja kriiskavalt.

Ta ema oli astunud akna juure. Talle näis Pedro küll narrina, kuid ta nägi nüüd hirmuga, et selle dramaatiline lahkumine oli asja teinud halvemaks. Grazia oli meelest ära ja rohkem kui varem Pedrosse armunud. Ta katsus talle selgeks teha, et Pedro iialgi ei või võita kaheksakümmend naela kulda, kuid Grazia nuuksus vahetpidamata ja langes lõpuks hädaldades põlvili.

Järgmisel päeval kuulis ema Manuela, et Pedro oli juba lahkunud San Salvadorest, kuid enne oli ta külastanud kõiki sõpru, onupoegi ja tuttavaid, et jutustada neile oma kosjalugu. Lesk naeris jälle võidurõõmsalt. Ta oli läinud ja end veel peale kauba teinud naeruväärseks.

Kuid Grazia nuttis uuesti ja kogu San Salvadore oli tema poolt. Teda kahetseti ja kuigi seda keegi võimalikuks ei pidanud, et Pedro iialgi suudab koguda selle määratu hulga kulda, sooviti talle siiski peatset edu ja leske nimetati tiigrinnaks ja türaniks.

Lesk teadis väga hästi, et teda ei sallitud ihsuse pärast ja et teised olid rõõmsad, et neil talle oli midagi ette heita. Ta kehtas nii siis ainult põlastavalt õlgu, kui naabrained tulid selle klatshiga.

Nüüd tulid teised kosilased, vaesed ja rikkad, vanad ja noored. Kuid vaesed lük-

kas lesk tagasi, teised Grazia. Ka tema ei uskunud õieti, et Pedro tuleb ruttu tagasi, sest nii tark ta ju vist ei olnud, et võis üks kaks kolm miljoni võita, ja kas armastus teeb imet, oli ka kahtlane. Ja kümme aastat ta peale oodata, see ei olnud väike asi. Kuid ta mõtles: abieluga ei ole kiiret, olen noor ja võin veel tükk aega vabalt elada. Ja kui ema soovitas ühte või teist võtta, siis ärkas tas veel lapsik jonn ja kangekaelsus. Ta tegi siis upsaka näo ja küsis: „Kas armastab ta mind nii ennast-salgavalt nagu Pedro?“

Sest tema armas tabmind, muidu ei kat-suks ta minu pärast võimatut korda saata.“

Pedro näitus talle ikka ilusamas valgustuses. Ta oli peaaegu märter ja kangelane.

Grazia oli ta üle uhke; ei olnud ime siis, kui ta oma nõudeid tõstis ja aja jook-sul enesest ikka kõrgema arvamise sai, sest neiu, kelle pärast töötab mees ööd ja päevad ja julgeb kõik, pidi olema selle vää-riline. Ja see väärtus pidi temas eneses olema, sest ema raha pidi kaotama omast veetlusest iga rahatükiga, mille Pedro teenis. Omateenitud raha on palju väärtuslikum kui pärandatud või kaasavaraks saadud.

Ta sõbrannad, tuttavad ja naabrinnad andsid talle ta ideedes õiguse, osalt selle-pärast, et neile too armastuslugu näis väga romantiline, osalt sellepärast, et pahandada sellega leske

See sattus igakord vihatujuu, kui oli jutt Pedrost, ja kahjatses juba kibedalt, et selle loo oli algatanud. Oleks ta tema ometi lihtsalt uksest välja visanud! Kuid ta oli tahtnud Pedrole kätte maksta ja oli nüüd see, kellele kätte maksti.

Grazia oli igakord õnnelik, kui Pedrot kiideti. Oh, sa vaenekene! Kus oli ta nüüd? Kus töötas ta, kus vaevas ta oma mõistust, et leida kulla allikaid? Ehk kaevas ta jäisel Alaskal tuhande hädaohu varitsusel nende järele?

Tuleks ta ometi kord, kuidas tahaks ta talle tasuda!

Ei, kuidas tasus ta talle juba nüüd! Kart-

likult valvas ta selle järele, et ta kaal raskemaks ei muutuks. Vaene Pedro oleks pidanud ju muidu kauemini vaeva nägema!

Ühel päeval ilmus ühe rikka estanciero poeg talle kosja. See oli esimene, kes talle meeldis nii hästi, et arvas võivat unustada Pedrot, kuid otsustaval silmapilgul tuli talle ta vanne meele. Pedro pidas teda truuks, ta tahtis seda olla.

Kui ta ainult ei tarvitsenud end näljutada!

Enna kuhjas teda etteheidetega üle ja nimetas teda narriks, kuid Grazia jonn oli suurem, kui ta sümpaatia rikka kosilase vastu.

Nii kadus aasta ja siis veel aasta. Seal tuli äkki teade Pedrost San Salvadoresse.

tal oli emaga Pedro pärast, mõjusid ta peale raskelt. Ta läks ikka kõhnemaks ja peenemaks ja teravkeelsed naabrid ei tarvitsenud teda enam pilgata sellepärast, et end näljutab.

Kui oli möödunud uus aasta, kõneldi, et ta kaaluvat ainult kuuskümmend naela ja kui Pedro rikkus sel määral kasvavat, mil Grazia kaal vähenevat, ei võivat nende ühinemise tund enam kaugel olla.

Uusi kosilasi ei tulnud; ühele oli ta nüüd liig inetu, teisele liig vana ja kolmas pidas teda hulluks.

Nii sai Graziast vanatüdruk. Selle üle ei imestatud, sest kogu maailm tundis selle põhjust. Ja lesk muutus vihast ja pahandusest veel kõhnemaks kui ta tütar.

Võidukas Eesti meeskond võidetud auhinnaga. Balti jalgpalli turniiri finaalis Eesti võitis Läti tulemusega 3:1, tultes Balti riikides 1931 a. meistriks. Seisavad vasakult paremale: Räästas A. Anderkopp (jalgpalli liidu esimees), Laasner, Einmann ja Karm.

Üks kaupmees lähikonnast oli olnud äriarjus Buenos Aires'is ja jutustas, et olevat Pedrot juhuslikult kohelnud ja Pedro olevat kohe Grazia järele pärinud ja siis öelnud, et ta varsti saavat Lõuna-Ameerika rikkamaks meheks. „Öelge talle seda,“ oli ta seletanud. „Palun seda. Ja ka senjora Manuelat palun minu poolt tervitada.“

Lesk sai vihahoo, kui kuulis seda ja nimetas Pedrot häbematuks luiskajaks.

Kuid Grazia silmad särasid. See oli siis õnnestunud! Ja kuigi inimesed San Salvadores uskmatalt naeratasid, tema uskus sellesse, et ta sellesse uskuda tahtis. Pedro edu oli ju ka teataval määral tema edu.

Kuid aeg möödus ja Grazia ei muutunud ilusamaks. Alatine ärevus ja võitlus, mis

Ja ikka veel ootas Grazia Pedrot. Kui haukus koer, kui käis uks — ootas ta tema tulekut.

Kui ta ilmus tänavale, seisatasid inimesed ja sosistasid üksteisele: „Vaadake, sealt tuleb truuduse narr. Emad näitasid teda lastele ja jutustasid neile selle rikka neiu imeliku loo, ja abieluküpsed tütarlapsed väristasid teda nähes ja sosistasid: „Misu-gused tagajärjed võivad olla liig suurel truudusel!“

Grazia näitus nüüd hernehirmutisena ja kui mõni noormees tahtis lohutada oma neiu määramata aja peale, siis sai ta kindlasti vastuseks: „Kas arvad, et tahan olla teine Grazia!“

Pedro Serra ei lasknud enesest kuulda. Alles hulk aega hiljem kuuldi tast uuesti. Kuid teade ei olnud rõõmustav.

Kui kõrtsiomanik Salone viibis Buenos Aires'is, et seal veini osta, kohtas ta Pedrot ühes kõrtsis.

Pedro oli paksuks läinud ja tal oli paljas pealagi. Kui Salone jutustas, et Grazia ikka teda veel ootab, hakkas ta valjult naerma, lõi siis rusikaga lauale ja ütles: „Caramba, olen kätte maksnud!“

Pealegi oli Pedro ammu abielus ja kuue

lapse isa. Omas karjääris oli ta jõudnud raamatupidajani.

Kui lesk seda kuulis, nimetas ta teda näruks ja kõik naabrinnad ja tuttavad ühinesid temaga.

Grazia minestas, kuid kogus end ruttu. Ta hakkas isegi peaaegu uuesti õitsema, sest ta söi nüüd hea isuga, kuna ei tarvitsenud enam oodata Pedrot, ja pool aastat hiljem abiellus ta vana, rikka hobusekauplejaga Estebanist.

Ramadani kangelane.

Saksa kirjanik **Evald Banse.**

Kangelaslikkus on kõige parem, mis Jumal on meherinda istutanud. Aga looduses on sunde, mis suurimagi kangelaslikkuse murravad, sest inimlik jõud pole midagi nende põliste jõudude kõrval, mis maakera ääretumas ilmaruumis hoiavad heljuvana. Ja õpetused, mis üks prohvet tuhatkolmesaja aasta eest palavas kõrbeliivas välja mõtles, pudenevad ei millegiks keskööpäikese kõrval, mis teeb öö päevaks.

Meie silmad viibisid minarettide ja kuplite valguspallidel. Linn esines sinise öötaeva all heledana. Vali rõõm hõiskas temast ja teatas ramadani möllust.

Pika vaikimise järele tõstis Hein oma klaasi datliõllega, silmitses tarretult ta valget vahtu ja urises:

„Nüüd on neil seal all paast kord jälle seljataga; nad topivad nüüd enda kaelani sööki täis ja arvavad endid kangelasteks. No jah, meiesugusele pole see midagi — kuu aega nälgida, niikaua kui päike seisab taevas — ja õgida alles kui öö saabub. Aga neilegi pole see lõpuks midagi erilist, ja ometi arvavad nad sellega täitvad oma usu nõudeid. Kui ta on kaksteisttundi nälginud, siis arvab iga muhamedlane ime-tõsiselt, et ta on kangelane ja on oma prohveti auks nii ütelda piinasurma kannatanud.“

„Noh,“ ütlesin ma vahele, „nali see lõpuks ju ei ole. Seda on märgatanende pahast tujust. Raske on nendega läbi saada kõik need kolmkümmend päeva.“

„Nii? On see teie arvamine?“

Vanamees rõhkis põlglikult. Teda vihas-tas see alati, kui mina noor tõhk enesele lubasin lahkumineva arvamise. Sõnatult

küünitas ta käe minu tubakatoosi järele ja rullis enesele sigareti.

„Ütlen teile midagi,“ algas ta ilma mind oma pilguga riivamata, „sõnnik on see, mis need seal all teevad. Olen aga tundnud kedagi — see oli kangelane, tõsine ramadani kangelane. Ja keegi ei tunnustanud seda tema — kuidas te seda ütlete — seal oma teatrites: traa — traagilise kangelase osas — jah? Kui te naerate, härra — siis võin ma ju vaikida. Ja ma arvasin ometi, et kuulete minu juttu meelsasti, vana merekaru juttu, kes on palju läbi elanud. Aga — kuidas tahate.“

Hein jäi vait ja pahvis tuseselt edasi.

Mina istusin liikumata. Siis lükkasin ma oma tubakatoosi tema ette ja tellisin värske datliõlut.

Muidugi, sellele ei jaksanud ta vastupanna.

„Jah — mis ma nüüd õieti tahtsin üelda? Ah, tõsi, Ali Muhamedi tunnustasin mina, mina, kes ma juba noores eas teistele selle au andsin, mis nad väärt olid.“

Uhke pilk tabas mind vana habemiku silmist, ja ma vaikisin hääbununa. See lohutas teda, ja märksalt tõusnud helevusega jatkas ta. Nõnda kuulsin ma ühe haruldase loo, mis võib juhtuda hommikumaa-lasele. —

„Olin täismadruseks laeval „Het Vapen van Antwerpen,“ kapten Bussemuhl. Me roomasime läbi suure mere üles Behringi väina poole valaskala jahile. Meeskond oli rahuldav, harva juhtus enam kui üks noapiste päeva jooksul, ja toit hoidis meid saledatena. Meie olime tulnud kõik mailt Põhja- ja Läänemere ümber, aga üks meie

hulgas oli võõras, ja see oli Ali Muhamed.“

Hein ajas enese sirgeks, lõi klaasi van-
kuvale lauale ja kiitles:

„Ha, see oli mees. Teistsugune neist nä-
rakatest, kes seal all nüüd oma kangelas-
nälga pühitsevad. Meie olime ju kõik me-
hed tublid poisid ja mitte keegi alt viie
jala kümne tolli, aga see oli teistest poole
pikem.“

Hein purustas mu jälle oma pilguga, mil-
lest võisin alles toibuda uue õlletellimise
läbi. Siis pühkis ta oma vurrusid, pistis
uue tubakajunni suhu, rullis veel ühe siga-
reti — umbes kaheteistkümnenda — ja al-
gas uuesti sõitu.

„Ali Muhamed oli rifi. Teie teate ometi?“
Ma teadsin.

„No näete. Tookord ma seda veel ei tead-
nud. Need Riffimehed on hullud poisid.
Mitte sugugi teiste araablaste moodi, ei — “

„Ei ole, neis nähakse — “

„Lori!“ löikas ta minu seletuse katki.
„Kas jutustate teie või mina? Kas olite
kunagi Rifis?“

„Ka mitte, aga — “

„Siis pidage suu. Teie raamatukraami
mina kuulda ei taha. Mitte nii paljugi!“

Ta puhus klaasilt ülevoolava vahu, nii et
see mulle näkku udutses.

Ma naersin valjusti, hoidsin aga oma
keelt teda rohkem vihastamast, nii et ta
vait jäi.

Kuid tänu allah'le — ta tundis oma või-
dust rõõmu ja jatkas sellest teadvusest tõs-
tetuna ja uuesti täidetud klaasi nähes:

„Hiljem kuulsin, omal ajal olla vanad
sakslased Riffi rännanud ja neist põlvene-
vatki praegused Rifimehed. Kas see tõele
vastab, pole ma järele uurinud. Aga — “
ta pilgutask mõtiskledes ja püüdis õpetlikku
nägu näidata, mis ta vana meremehenäo
viltu kiskus — „selles võib juba midagi
peituda. Vähemalt see Ali Muhamed ei jää-
nud meist taha. Suur ja hiiglakõva, julge
ja mitte laisk, peale selle söödik — nii
elas ta meie hulgas. Ainult üks asi tegi
talle ta elu esiotsa raskeks. Ta ei joonud,
aga selle eest palvetas ta viis korda päe-
vas. Nad naersid selle üle, kui ta ühenar-
mastunud vaiba lahti tegi ja saali laotas,
et ise sinna põlvitada. Nad naersid ainult
paari korda, sest temal oli pagana kõver
nuga. Otse küljed hakkasid valutama, kui
seda nähti. Pealegi lepitask mehi see, et ta
ei söönud liha. Muidugi oleks ta seda söö-
nud, aga ta arvas kõike sealihaks, ja seda

vähemalt ei vaja ma teile vististi küll ütelda,
et muhamedlased sealihaga ei söö — mis?“

Vanamees otse turtsus. Mina noogutasin
alistuvalt, sest ma teadsin, kui ta seda tegi,
siis oli ta täies söiduvees.

„Noh, siis on kõik korras. Oma liha an-
dis ta alati teistele ja võttis selle vastu,
mis seal veel muidu oli. Kuidas ta sellega
väljatuli, ja oli ju terav mere õhk, mis pa-
gana isu äratas — seda teadis allah üksipäi.
Aga ta kosus selle juures hästi.“

Nii roomasime piki Hiinat põhja poole,
jõudsim Kuroshiosse ja purjetasime Beh-
ringi väina. Siin nüüd sündis, mida vana
prohvet Muhamed polnud ette näinud. Ühel
päeval, alles veel Jaapani laiusel, oli Ali
Muhamed hakanud päev otsa söögist ja joo-
gist, isegi suitsetamisest loobuma. Selle eest
palvetas ta mõne korra rohkem ja magas
muul ajal. Pärast lõunat luuras ta alati
päikese loojaminekut. Ühes käes valmis-
keeratud sigarett, teises tükk leiba, seisis
ta reelingu ääres — ja sel hetkel, mil pu-
nane ketas taevaäärt puudutas, süütas ta
sigareti, jõi mõne kiire pahvi tubakasuitsu
ja neelas mõne suutäie leiba. Siis läks ta
rahustudes alleshoitud söögi kallale ja muu-
tus jutukaks.

Kõigile pardal oli see kummaline tegu.
Aga mina, kes ma juba olin igal pool ringi
rännanud ja tundsin kõiki pruuke, seletasin
noortele madrustele ramadani.

Noh, heakene küll — aga mida kauge-
male me jõudsim põhja poole, seda pike-
maks läksid päevad ja seda lühemaks jäid
ööd. Ja nüüd kujuteelege — Hein naeris
mõnusasti — „Kujutellege“ Ali Muhamedi!
Esiotsa nälgis ta kella kuuest hommikul
kuni kella kuueni õhtul — nii siis kaksteist-
kümmend tundi — varsti aga viiest seits-
meni — neliteistkümmend tundi — siis nel-
jast kaheksani — haha — juba kuusteist-
kümmend tundi!“

„Mu Jumal, Hein,“ katkestasin ma ta
kõne. „See on ju hull. Sellele ei ole ma
veel iial mõtelnud, et need koraanieeskirjad
on loodud vaid lõunamaa jaoks ja ainult
seal on läbiviidavad.“

„Jajah, noormees,“ Hein oli kui sula
mesi, kuna tal oli õnnestunud mind ülla-
tada, „hahaha, leidub lugusid maa ja taeva
vahel — “

„ — mis ainult Hein Habemik on läbi
elanud ja jutustada oskab,“ meelitasin ma
teda.

Ta kõhatas lõbusasti ja vinnas ankru
jälle üles:

„Behringi väinas tuli asjale lõpp. Ali

Muhamed paastus juba nädal aega kakskümmendkaks, isegi kakskümmendkolm tundi päevas. Mis see tähendab selle töö juures ja selles õhus — kujutellege ise. Mina olen selleks liig hea. See vaene mees sai ainult veel kord süüa ja pidi sedagi ikka lühema ajajooksul toimetama. Ta jäi silmanähtavalt kõhnaks ja nõrgemaks, töötas vaevaselt ja pidi selle tagajärjel tihti kaaslaste ja ülemuse suust pahu sõnu kuulma. Ja siis sai ta Behringi väinas — knokouti. See väin asendub nimelt polaarringi all ja kesksuvel ei loodu seal päike isegi kell kaksteist öösel. Sel ajal valitseb seal samasugune valgus kui siin enne päikese loodet kell viis.

Ühel päeval või öieti ööl seisis Ali Muhamed reelingu ääres, sigarett ja leib käes ja ootas värisedes, et päike kaoks.

Mina nõjatusin seal ligidal ja silmitsesin mõlemaid — päikest ja meest, kes pidasid vaikset, aga kibedat kahevõitlust. Iial ei oleks ma võinud arvata, et punane ketas nii kangekaelselt võib paigal seista. Ali silmad rippusid temal, kiskusid ja tõmbasid, aga näis nagu aeglustuks päikese käik veel rohkem, jah, nagu toetaks ta jalad vastu ja nihkuks veel tagasigi. Mehe silmad põlesid ja punane loit stütas ta pilgus ahas-tusevubina, nii et ma tahtmatult talle lähemale läksin.

Ha — ja nüüd oli päike viimaks, viimaks üsna lähedale jõudnud sinisele merepinnale. Ali pani tiku juba toosi tõmbepinnale — ta kõhn keha sirgus ootuses ja apluses. Aga siis — mu Jumal, see oli kui nõks — päike kerkis jällegi — ei puudutanud merepinda — vaid tõusis uuesti üles poole . . .

Ali Muhamed oli kui kivistunud. Noormees, ma ütlen teile, kunagi oma elus pole ma näinud inimest nii hääbununa, nii lootusetu kui seda muhamedlast, keda allah ta viletsas ramadanilõbus pettis. Kujutellege: kõik ta ilmavaade purunes! Lapsest saadik tundis ta õõ ja päeva selget vahet, mille vapustamatusele ongi ju ehitatud kogu püha paastukuu — ja nüüd näitas võõras maa, et see kõik oli vale ning pettus.

Ta oli raske ja verise kättemaksu pärast pidanud minema võõrsile, aga veel rohkem kui kodumaa pettis teda võõras maa. Kodumaa oli temalt röövinud perekonna, võõras maa röövis temalt — usu.“

Hein jäi vait. Me puhusime mõtiskledes suitsupilvi suust. Linnas põrisesid trummid ja ja virisesid viiulid ning teised mänguriistad, taktikindlalt ja täis maist rõõmu.

Tüki aja pärast ma küsisin :

„Ja kas see vaene mees toibus jälle?“

Hein vaatas mulle otsa, pilkavalt ja ülekaivalt vanaduselt kui ka kogemustelt :

„Jah, nüüd mõistate, he, ja olete ometi üliloolis õppinud. Mis pidi ta tegema? Ta õgis, õgis paar tundi järjest ning toppis enese kõrini täis. Ja kogu laevameeskond, poisist kaptenini, seisis ta ümber ja ulatas talle toitu kätte. Nii ei ole ma veel kunagi näinud inimest neelamas; see ei olnud ka nii väga söömise mõnu, see oli ta petetud usu meeleheit, mis teda ajas kõike õgima. Ja siis magas ta kolmkümmend tundi. Nüüd toimetasime meie ta tööosa meelsasti — he, meie olime ju võitnud, meie kõik, laev, meie usk, loodus, võõras maa — meie olime ta allutanud. Ja siis muutusime suuremeelseteks, lasksime tal puhata, ei piinanud teda.“

Hein vahtis oma ette, üleolevana ja veel praegugi rahulolevana.

Tüki aja pärast küsisin ma ettevaatlikult ja pikkamisi — aga tema tõstis kohe umbusaldavalt silmad.

„Jah, see lugu on üsna ilus ja õpetlikki. Aga ütlege, Hein — mis oleksite siis teinud riifiga, kui oleksite viibinud seal kaugel põhjas talvel?“

Hein nohises kaastundlikult :

„On kohe märgata, et olete maarott ja aurikureisija. Muidu teaksite, et seal talvel ei saa kalu püüda, sest et siis meri seal on — jääkatte all!“

Ta nõjatas toolile ja hakkas valjusti naerma. See äratas paiste, nagu ei oleks ta kunagi varem üht inimest nii sügavasti põlanud kui sel hetkel mind.

Ma lasksin tal tublisti naerda — selle lõbu oli ta oma jutuga ära teeninud. Siis aga algasin ma uuesti, ja tema sai kohe jälle ärksaks :

„See on ilus ja hea, Hein, seda tean ma lõpuks isegi — aga mõtelge kord lahkesti, mis teie siis oleksite teinud, kui oleksite oma traanitoobris jää sisse külmanud — mis?“

„Mis — mis kahju sest siis oleks olnud? Tunnen seda Franz-Josephi maast saadik. Polegi nii paha.“

„Aga Hein! Mulle näib, et te nüüd oma kõrgusel ei seisa. Kui oleksite kinni külmanud, oleksite pidanud seal mööda saatma kogu talve ja kui oleks sel ajal juhtunud olema ramadan — siis — noh — siis —?“

„Mina — ma — oh tõesti —“

„Eks ole,“ jatkasin ma võidukalt, „siis poleks tal mitte aega olnud nälgida, vaid —“

„Hahaha,“ hakkas Hein põruvalt naerma, „siis oleks ta pidanud vahetpidamata sööma.“

Päike, mis ei oleks oma nägu näidanud kuude kaupa, ei oleks talle paastumiseks aega andnud. Noormees, see on tõesti tore, ei oleks seda teist uskunud, ei ole ma ju isegi ööl sellele mõttele tulnud. Oi, oi, Ali Muhamed, sa oleksid siis ümmarguseks paisund kui aam seal polaartalvel, nüüd aga kahanesid sa niitpeeneks polaarsuvel. Hahah, hahaha!"

Me naersime veel pisut ja Hein suitsetas värskest täidetud tubakatoosi — muidugi minu oma — teistkorda tühjaks.

Tuledest kiirgavast linnast kostsid, hõiskavalt paisudes, sööjate laul ja muusika. Palmide kohale tõusis täiskuu ja silmitses inimeste askeldamist oma keskmiselt kõrguselt ja lõpmatuselt, oma poolt valmis olles kahevõitlusele.

Kiri.

Leili Vaaldemägi.

Astunud hommikul büroosse ja vabastunud riitest, direktor ulatas mulle igal nädalal kord kirja vastu. Vahel ootasid seda momenti kärsitusega, vahel ei oodanud just nii väga; mõnikord neelsid mu silmad palavikuliselt kirja sisu, mõnikord seisid ta töö lõpuni lugemata taskus. Ei aimanudki, et ta oli ajajooksul muutunud paratamata vajalikuks osaks minu elus.

Kord möödus nädal, ilma et oleks saabunud kiri. Ei pöörnud sellele esiteks suurt tähelepanu — ainult kui nädalatöö lõpnud, tundsin midagi puuduvat. Näeratasin endamisi: olen nagu laps — kui maiustus käes, pole ta suurt väärt, kui teda aga ei anta, ei suuda sellega kuidagi leppida. Kas siis ainustki ei tohi vahele jääda?!

Algas järgmine nädal. Teesklesin hoolimatut, teesklesin seda iseenda ees. Hoolimata sellest aga valdas mind igal hommikul büroosse astumisel ärevus — mis siis, kui ka täna veel kirja pole?! Ja teda ei olnud jälle terve nädal. Laupäeval valdas mind võrratu närvilikkus. Töö lõpnud, tammusin mõttetult pargiteil, püüdes leida rahuldavat põhjendust kirja puudumiseks, et saavutada jälle hingeline tasakaal. Ei mäleta enam, millise põhjenduse leiutasin, ent mäletan hästi, et paaritunnilise mõttetu tammumise järel ometi midagi leidsin, millest hirmunult hoidsin kinni nagu uppuja õlekõrrest, et vabaneda ehk väheks ajakski piinavaist mõtteist.

Algas uus nädal, uute pettumustega ja asjatute ootamistega. Ei püsinud enam oodata direktori lähikest märkust — teile pole ka täna kirja — vaid hüüdsin juba vaevalt ukse avanud: noh, kiri?!

Mõnikord libises minu hüttes pilkav nae-

ratus üle direktori näo, mida tol hetkel vaevalt märkasin, mis aga õhtul mulle alati miksiki turgatas meele ja kutsus esile ägeda vihahoo direktori vastu, ehkki see ammu enne järgmist hommikut ununes. Iga asjalt oodatud nädal aga torkas valusa okkana mu hinge ja tekitas seal sügavat valu. Iga möödunud nädalaga haudusin enam ja enam võimatuid kättetasumisplaanide mu asjatute ootamiste eest. Nautusin juba ette tasumislõbu, uskudes järgmisel esmaspäeval kirja büroost eest leidvat.

Ei ükski nädal toonud oodatud kirja mulle. Pisitasa hakkas mu hinge pugema inetu kahtlus direktori vastu. Võimatuna hakkas mulle näima kirja kauane tulemata jäämine. Kindlasti oli direktor tähele pannud selle tähtsust minule mu kärsitust ootamisest ja talle valmistas lõbu minu vaevlemine. Jah, ainult tema oli kõiges süüdi, kindlasti oli tema kirja kõrvaldanud. Teisiti ei võinudki see olla. Miks ei olnud see mulle varemini tulnud meele? Tema taskus oli nüüd võib olla juba enam kui üks kiri, mida nii kaua asjata olin oodanud. Oo! kuidas vihkasin nüüd seda inimest seal teisel pool lauda! Kui saatanlikult oli ta osanud kihvitada minu elu! Ah, kui ometi kord avaneks võimalus pöörduda pahempidi kõik ta taskud, tustida läbi ta laualaegas ja tuua lagedale sealt peidetud kirjad ning visata talle siis näkku põlgus ja viha!

Nädalat paar toitsin end direktori süüdistamisest ja vihkamisest, kuni viimaks meelestus võimalus kirjakeandjalt tõtt kuulda saada. Veel samal päeval, kui turgatas pähe too mõte, püüdsin kirjakeandja tänaval ja kuulsin ka temalt, et ta mulle enam ammu büroosse kirja pole toonud. Kahtlesin het-

keks isegi temas, kuid ühtlasi mõistsin ka, kuivõrd lapsik oli selline kahtlus.

Seni olin ise jonnakalt vaikinud, nüüd algasin kirjutama. Iga asjatult oodatud nädalaga kerkisid ajju õudsemad fantaasia kujud ja iga sarnane nädal viis minu poolt teele uue tornilise hääde vaikusse. Vastust ei olnud . . . !

On möödunud kuid sellest ajast, mil algas mu asjatu ootamine, kuid kiri pole veelgi saabunud. Ei ainustki tähte pole toonud mulle vastuseks minu kirjad sellesse tinasesse vaikusse. Olen kaotanud usugi kirjasaabumisse ja olen tänulik, et mulle

jäänud ainukene lohutus — võimalus oodata ja loota. Just see ootamine ja lootus ongi viimisel ajal mulle ainukeseks elunõtteks; võetakse mult needki, muutuks elu mõtte- tuks tammumiseks. Igal laupäeval teen nagu varemgi oma hariliku jalutuskäigu parki, kus loen viimseid saadud kirju ja kogun jõudu ootamiseks. Mõnikord mõtlen ka sellele, mis saaks siis, kui ühel päeval tõesti kiri saabuks ja oleks viimane . . . Siis valdab hinge õudne külmus. Ei, seda mitte! Seda mitte! Parem juba asjatu ootamine kui kindel teadmine, et nüüd on lõpp.

Vanaema ookeanilend.

Saksa kirjanik **Peter Pong.**

„Igatahes,“ ütles mr. Green Tom Flinkerile, „see on väga huvitav. Kui vana on teie vanaema?“

„Kaheksakümmend üks aastat,“ vastas Tom Flinker.

„See sünnitab kõmu,“ hüüdis mr. Green. „Kaheksakümneühe aastane eit tahab üle ookeani lennata! Hea ameeriklasena olen endastmõistetavalt meelsasti nõus seda ettevõtet toetama. Kuipalju vajate?“

„Vajame bensiini tarvis veel 50 dollarit!“

Mr. Green andis külalisele sada dollarit.

„Loodan, et lend õnnestub. Õne!!!“ hüüdis mr. Green.

Tom Flinker jooksis trepist alla tänavale ja ostis ühest ärist leiba, võid, vorsti, liha jne. Suure pakiga jooksis ta kodu poole.

Jõudnud oma korteri ette, ei saanud ta sinna sisse. Seitsekümmend ajalehefotografi ja kolmkümmendviis ajakirjanikku ründasid parajasti tema korterit. Vana eit ei teadnud nõu. Ajakirjanikud esitasid talle kõiksuguseid küsimusi. Ägades hüüdis vana eit:

„Aga mu härrad, minapole kellegi ookeanilendur! Olen vana jalakäija!“

„Seda võib igatüks ütelda,“ hüüdsid ajakirjanikud kooris. „Teame juba täpselt, et olete lennule valmistunud.“

Välkvalgus välkus, päevapiltnikud nipsutasid ja ajakirjanikud tegid märkmeid.

„Tom, Tom!“ hüüdis vana proua. „Mis need inimesed minust tahavad?“

Tom Flinker murdis enesele hulga vahelt teed vanaema juurde ja sosistas temale kõrva:

„Ole rahulik, vanaema! Need on ajakirjanikud! Nad ei tee sulle midagi kurja.“

Vaevalt olid ajakirjanikud ja päevapiltnikud majast lahkunud, kui ilmus keegi tore härra, kes esitas ennast ühe New-Yorgi suure kirjastuse esindajana.

„Kas tohin teile, missis, pakkuda avansina 10.000 dollarit?“

„Mis eest?“ küsis vana proua.

„Mälestuste eest, mis õnnestunud lennu järele kirjutate.“

„Mina ei ole kirjanik.“

„See ei tähenda midagi; raamatu korraldamine on meie asi.“

Esindaja pani 10.000 dollarit lauale ja laskis vanal proual lepingule alla kirjutada.

Kui ta lahkus, ilmus kaks daami.

„Oleme „Lääne-Ameerika naiseltsi“ esindajad. Kuulsime, et kavatsete üle ookeani lennata. Mistarvis? Meie naised, kes võitleme inimõiguste ja heategevuse eest, ei tohi lubada, et üks rauk läheb surma. Mis tahate selle hullumeelse teoga teenida? Kaks- või kolmkümmend tuhat dollarit? Meie maksame teile selle summa. Äga teie ei tohi lennata!“

Veerandtundi hiljem, kui daamid majast lahkunud, avas Tom oma paki ja ütles vanaemale:

„Emakene, kas süüa tahad? Mul on leiba, vorsti, sinki, puuvilja, küpsiseid, liha.“

„Mis siin õieti sünnib?“ küsis vanaema.

„Nüüd jutustan sulle kõik,“ ütles Tom vanaemale. „Sa ju tead, et mul täna hommikul siit väljudes tsentigi taskus ei olnud-

Läksin Pontsiuse juurest Pilatuse juurde, kuid ei saanud kustki tšenti. Keegi ei tahtnud teada, et juba eilsest saadik nälgisime. Meeleheites tuli mulle see mõte. Läksin ühe rikka mehe juurde ja jutustasin temele, et sina tahad ookeanilennule minna. Meil puudus aga raha selle julge teo sooritamiseks. Ma võisin arvestada toetusega, sest et kõik maailm julge ookeanilennu vastu huvi tunneb. Ja ma saingi mõnelt härralt 200 dollarit.“

„Ja selliseid asju ajab minu pojapoeg?“ hüüdis vanaema.

„Mis ma pidin tegema? Kui ausal teel midagi ei saanud. Meie ei või ju ometi igavesti nälgida.“

„Aga pettus selgub ju varsti, sest mina ei või ju ometi lennata!“

„Lasen raadio kaudu teatada, et sa oma lendu äkilise haiguse pärast ei saa teostada!“ rahustas Tom oma vanaema.

Tom Flinker lahkus majast.

Varsti selle järele ilmus kaks meest.

„Kuulsime praegu, et konservatiivne naiselts teie lennu vastu propageerib. Meie

oleme Kesk-Ameerika lennukontserni esindajad. Teie peate meie seltsis kohe tulema Lakehursti!“

„Aga see pole ju sugugi tõsi! Mina ei mõtlegi ookeanist üle lennata. Minu pojapoeg on teid petnud!“

„Kas see tõsi on või mitte, oma lennu peate nüüd juba teostama!“ seletasid härrad. „Kõik maailm on juba ärevuses ja kõik ootavad lendu. Teie peate lendama, kas tahate või ei taha!“ — —

Kui Tom Flinker mõni tund hiljem koju tuli, ei leidnud ta oma vanaema enam.

„Kus on minu vanaema? Kus on minu vanaema?“ hüüdis ja otsis ta majas.

„Teie vanaema viidi Lakehursti,“ jutustasid majaelanikud.

Tom tormas Lakehursti.

„Kus on minu vanaema?“ küsis ta lennuplatsil tühelt ametnikult.

Naeratades vastas ametnik:

„Kas teie ei näe taevas tüh väikest, musta täppi? Seal lendab teie vanaema parajasti Euroopasse!“

Ürgmetsast.

Brasillia valme.

1.

Kord tülitas suurt tiigrit moskiito sumin.

„Räpane väike loom,“ ütles ta, „katsu, et tagasi saad oma haisevasse soosse, ja ära tülita mind, ürgmetsa isandat!“

Moskiito vihastas nüüd, kippus tiigrile kallale, hammustas teda huultest ja kõrva-dest, nii et tiiger kisendades põgenes ja igal pool varju otsis, et pääseda piinast. Moskiito oli oma võidu peale uhke ja arvas ennast ürgmetsa isandaks. Kuid oma rõõmutuhinas ei näinud ta ämbliku võrku, lendas sinna sisse ja ämblik pani ta nahka.

Moraal: Kui olemegi suured ja vägevad, meid võib ometi tabada õnnetus. Kunagi ei tohi me unustada õnne muutlikkust.

2.

Ahv sattus juhuslikult viljapuuaeda ja nägi seal mangopuud. Ta ronis üles puu

otsa, murdis puuvilja ja hammustas seda. Selle koor on aga viha. Kuna ahv ei teadnud, et mangoviljal on magus sisu, siis viskas ta tema tigidalt maha.

Moraal: Ei tohi inimene otsustada ainult välise paiste põhjal.

3.

Rohutirts istus rohus, nägi tüh liblikat lendavat lillelt lillele ja hüüdis:

„Kui õnnetu ma olen, et pean istuma rohus ja ei või lennata lillelt lillele!“

Siis tuli üks laps, püüdis liblika ja rebis tal tiivad küljest. Seda nähes ütles rohutirts enesele:

„Minu elu on ometi parem kui liblikal, sest keegi ei hooli minust. Kes ei paista silma, sellest ei küsi ka keegi.“

Moraal: Rikkus ja ilu on enamikule tihti suureks paheks. Vaene ja kõrvalseisev isik seda pahet ei tunne. •

Koiduajal.

Daani kirjanik **Robert Storm Petersen.**

Lubage mul teatada väikest lugu, mis mulle jutustas üks tuletõrjuja :

Jah — see oli hiljuti ühel õhtul — viibisin väljas linnaääres — tahtsin külastada üht tuttavat daami — väikest potilillekest — ilm oli ilus — paar helisevat viulitooti hõljusid õhus — ja kuu paistis — kell oli na kolme paiku hommikul — jah, tean juba, mis mõtlete — ei, ei — tema tõuseb hommikul väga vara! . . .

Noh, kui jõuan sinna — näen kahvatul kuupaistel, üht inimlikku kogu ühel lävel kääras istumas — ei saanud öieti näha, mis see oli — see oli selge kaos — noh — lähen lähemale ja kui jõuan sinna, siis näen suurt habet — minu vana sõber Huber! — Oh Jumal — milline ta oli! — Nagu niiske taigen — no jah, ta on ju nii kõhetu — ei jaksa täidetud kompekke seedida . . .

Ei ole sellest midagi kasu, et ta siia jääb istuma ja külmetama — parem viin ta üles, mõtlesin. Ma teadsin juhuslikult, et ta neljandal korral elab — olin kord jõuluajal tema naise juures käinud — ja ma võtsin ta kätele — mees oli nii kerge — ja kandsin ta üles. .

Jõudnud neljandale korrale — oli seal

kolm ust — nüüd ei teadnud ma enam öieti, milline tema oma oli — ühel seisis Schulze — teisel Lehmann — noh, need on vene-lased, mõtlesin — las nad rahulikult magavad — aga keskmisel uksele silti ei olnud — see on nii Huberi viis — ta on alati saladuslik — noh, ma koputan — õige tagasihoidlikult — uskusin ju, et vanaeit istub ukse taga ja ootab luuaga — ent mitte häältki — üsna vaikselt — koputan siis küünarnukiga — ja siis pisut Huberi enesega — ja siis oli, nagu oleks uks mehe ära tundnud — läks ise lahti — suurepä-rane! — ja mina paigutan ta tuppa nagu väikese terrakotta-kuju — ei ütle head üdki — et ta ei ärkaks — ja siis läksin jälle alla . . .

Kui alla jõudsin istus seal veel keegi — nägi täpselt välja nagu Huber — see on ometi kummaline, mõtlesin ma — praegu alles viisid ta üles . . . ?

Noh, nüüd tean — mõtlesin — see on ta vend, jah, vend maalt — tema on linna tulnud — ja siis läksid nad koos välja — ja siis ütles vend : Mine ees, mul on midagi toimetada — — noh, sellest ei ole midagi kasu, et ta siin istub ja külmetab — üles temaga! — ja ma pakin ta palit-

tusse, tassin ta üles ja pistan uksest sisse — ja kui ma trepist alla tulen, mõtlen endamisi : tahan loota, et neid nüüd rohkem all ei ole — sest neil on kahe toaga korter . . .

Nii siis läksin alla — ja kui alla jõuan — istub seal veel keegi! — See on võimatu! — See on fata morgana, see siin! — või oled sa ise pisut lolliks läinud! . . .

Et näha, kas ma vahest und ei näe, läksin üle tänava — seal tormas mulle üks noorem tõrtsakas ajalehenaine vastu . . .

„Tere hommikust, prei-likene — milline ma olen?“

Puhkus turbarabas St. Phillipsmaal.

Plidistanud dr. Wiehe, Braunschweigist, Voigtländeri Heliariga.

„Lakku täis, võllaroo!“ ütles tema. „Nii vara hommikul!“

Läksin siis mehe juurde tagasi — sest see pidi ju olema mõni onupoeg või muidu mõni spiritus amiliarisf — üles temaga! — ja ma läksin temaga üles — ja panin ta uksest tuppa — ja mõtlesin, küll ta seal i.e teed leiab . . .

Ja kui ma jälle alla lähen — ütlen enesele — nii naljaviluks. Kui seal nüüd veel mõni on, ütlen enesele, kui alla jõuad — siis oled sa deüüriumis . . .

Ja kui ma alla jõudsin — oligi mul deliirium!!

Seal istus veel keegi — täpselt nagu teisedki — ja kui ma tema lähedale jõuan, tõuseb ta ja hüüab linnavahti ja ütleb:

„Kuulge, härra vahtmeister — kas ei

Kärbseseened.

võiks te seal selle härra võtta oma hoiu alla — tema on juba üsna kena — liig kena — nüüd on ta minu juba kolm korda viinud üles neljandale korrale — ja sealt igakord mu sõidutooliauku visanud . . .“

Südameakkordid.

Aleksey Dolgoshev.

Nutab igatsus. Ta võtab akkorde keelil, mis põimind mu südame; keelil nii hellail, kaeblikel, nutvail.

Midagi võimsat on ses nutus, midagi ilusat hingele.

Ta veripunaste huulte kurves joonis, ta peente kulmude pintslil võluvas tõmbes, ta laubas, marmorvalges, õrnas, säravas hinge puhtuses on niipalju nukrust.

Ma kuulan tad vaikides — mägus värin läbib mu hinge ning lainetab mässavas joobumuses veri. Ma kuulan tad, ja mälestiste ahel viib mind läbielatu möödunusse. —

Meelestan kahvatu-kuldseid juuniõid, nende poolpimedust; puude varje männimetsas — imelisi saladuslikke; meelestan kurbuva noktürni viisi, mis kõlas viiuli keelilt, ja siis juba koltund aia kohinat, — ning kullases roostes lehti närbunuinatolmus.

Ja meelestud Sina, mu hinge väikene unistus, mu südame pisukene muinasjutuline printsess. Sa möödusid must ilusa aarena ning jätsid hinge seletamatu nukruse. Meelestan Sind: sirgena, ilusana, kui greeka jumalanna. Painduval luigekaelal Sa kannad oma väikest, mulle nii armsat peakest, mis piiratud siid-mustade juuste sätendava helgiga. Ja igas Su liigutises on niipalju ilu, igas pilgus niipalju äravõitmatut veetlevust. Sa möödusid must; nüüd leinan Sind taga ja nagu üksik, mahajäet lind ma valan kibedaid pisaraid.

Nutab mu igatsus Su järele, ja helid, võluvad helid, milliseid pole kuulnud ükski inimhing, voolavad — kord metsikult ja tormlevalt kui mägede ojad . . . kord tāsaselt ja õrnalt kui ema hellitused.

Kalasõber.

Rootsi kirjanik **Jöran Forsslund.**

„Pühapäevaõngitseja!“ mõtlesin ma. „Aga kuidas ta oma ametisse süveneb! Ta pilgud vahivad nagu hüpnoosis korgile ja ta käsi on nagu naelutatud õngeridva külge.“

Minu tähelepanu ese istub järvekaldal kivil. Mul on temast kahju. Näen ju selgesti, et ta veel midagi pole saanud. Nii siis peab ta hiljem tegema teatud külas-käigu mõnele kalamütijale, mida me lugematutest õngitsejanaljadest tunneme.

Ma naeratasin kaastundlikult. Jumal teab, kui palju korda ta juba on oma viletsat õnne kirunud.

Minu vaikne kõnelus enesega on vististi põrganud vastu mehe karvast kaela; sest äkki pöörab ta ja vaatleb mind küsivalt, pooleldi haavatult. Siis pöörab ta jälle tagasi oma tegevust jätkama. Mina aga lähen pisut kaugemale, et ta mind pealetikkuvaks ei arvaks.

Ta on ikka veel hästi näha. Vahib üksisilmi korgile. Aga äkki teeb ta manöövri, mis minu teooriat vapustab.

Kork kastub sügavasse vette. Vististi oli

õngel kala otsas. Ent mees õnge välja ei tõmba. Jääb üksluiselt istuma. Siis tõmbab ta nõõri välja — paks ahven vingerdab selle otsas. Mina ei märka mehes vähematki rõõmu. Väliselt täiesti rahulikult kahmab ta kala kõhuümbert kinni — vaene kala ajab suu ammuli ja aegutab. Mina ootan, et mees kala tapab, aga tema vabastab ta õngest ja viskab kala tagasi vette.

Mina seisan hämmastudes. Ei ole veel jõudnud oma mõtteid korraldada, kui manööver kordub. Kord, kaks, loen kakskümmend, siis katkeb mu kannatus. Ma lähen mehe juurde ja ütlen:

„Vabandage, aga kas te siis vähematki eluallhoiutungi ei tunne? Kui kõik kalad alles hoiaksite, võiksite mitu päeva süüa.“

Parajasti kastub kork jälle vette, mees tõmbab õnge välja — paks ahven teeb õhusõidu, millele kohe järgneb tagasisõit. Alles siis pöörab mees minu poole.

„Kas usute tõesti, et minul õngitsemisega on nii alatu mõte?“ ütleb ta. „Kas te siis ei taipa, et ma neil idiotidel tahan õngevõtmist ära võõrutada.“

Las ta läheb.

Eskimo luule Gröönimaalt.

Hallo ho, hallo ho seal all!
 Kuule, kajak, kajak, kajak —
 kus on, kus on minu naine?
 Jätsin maha ta, jätsin maha ta.
 Kuhu on ta jäänud, kuhu?
 Ta on, ta on naistepaadis,
 naistepaadis tema on.
 Miks, oh miks, oh miks?

Tema oli külm ja vana,
 ammu enam ei saand lapsi.
 Andsin talle kasuka,
 ülgenahast, paksu, sooja,
 tüki pekki ka veel kaasa —
 las ta läheb, las ta läheb
 ühes merevoolusega
 kaugele siit, kaugele!

Mrinmaji.

India kirjanik **Rabindranath Tagore.**

1

1.

Apurbakrishna oli sooritanud eksami ja tagasi tulnud Kalkuttast oma kodukülla.

Jõgi oli väike; vihmatul ajal jäi ta peaaegu kuivaks. Aga nüüd, peale vihma, oli ta vesi tõusnud üle kallaste ja loputas külas kasvavate hekkide ja bambuspõõsaste juuri.

Nädalaid oli taevas olnud kattunud paksnude vihmapiilvedega. Täna esimest korda säras päike jälle selgest taevast.

Ja laeval istuva noore mehe vaim võrdus jõe, mille tuulestsasitud, üle kallaste tõusnud veed päikese käes sädelesid.

Laev sildus täpselt. Apurba võis jõest selgesti näha isamaja heledat katust, mis seisis puude peidus. Tema tulekust ei teatud kodus midagi, sellepärast ei oodanud teda ka siin sillal keegi. Paadimees tahtis võtta ta kohvri, kuid Apurba võttis ise pakid ja kargas rõõmsa rutuga kaldale.

Kuid kallas oli libe, vaevalt oli ta jala maha pannud, kui see juba libises ja ta koos oma kohvriga mudasse kukkus. Ja kuna ta kukkus, kajas kustki lähedalt hele, lõbus naer, nii et linnud tema kõrval seisvalt ashokapuult ehmudes lendu tõusid.

Apurbal oli häbi; ta tõusis ruttu ja vaatas ringi. Ja nägi telliskivide hunnikul, mis üks veolaev sinna riita seadnud, üht tütarlast. See istus seal ja naeris vallatu pilkega.

Apurba tundis ta ära. See oli Mrinmaji, ühe hiljuti külla elama asunud naabriperekonna tütar. Nad elasid tükk maad alamal jõe ääres; kahe aasta eest oli veeuputus nad kodust välja ajanud ja siis olid nad siia Lulla tulnud.

Sellest tütarlapsesest, õigemini tüdrukust, jutustati nii mõndagi skandaalset lugu. Mehed külas nimetasid teda nähtava meelega hulluks lapseks, aga naised olid kohkunud ta vabast ja kasvatamatust olekust. Ta aeles päevad otsa küla laste seltsis ringi, mitte iialgi hoolides oma-vanustest tüdrukutest, kellega ta ülevalt alla rääkis.

Võimalik, et ta sellepärast nii ennast täis oli, et ta oli oma isa lemmik ja siis ka liiasti hellitatud. Ema ise kurtis oma sõpradele ja naabritele selle üle, aga teades, et tüdruku iga pisar isasüdamele valu tegi, ei võinud temagi tütre pisaraid näha.

Mrinmaji oli nahavärvilt tõmmu. Juuk-

sed langesid tal lokkidena kuklasse. Tema suurtes, mustades silmades ja poisikeselikus näos polnud näha vähematki häbelikkust või kartlikkust, aga ka vähematki edvistust. Ta oli suur ja sale, ta keha õitsev, terve ja tugev. Aga keegi ei taibanud küsida ta vanaduse järele; muidu oleksid inimesed ta vanemaid laimnud, et tüdruk veel polnud abiellunud.

Kui võõrad kaubalaevad külas maandumissilla äärde tulid ja külaelanikud ärevalt jõe äärde ruttasid, kui tüdrukud jõe ääres oma näo ruttu kuni ninaotsani häbelikult kinni katsid, jooksis Mrinmaji lehvivatel juustel, mõni paljas laps käe peal, äkki sinna. Kartuseta nagu noor metskits, kes veel midagi ei tea küttidest ja hädaohust, seisis ta seal ja silmitses uudishimulikult, kuni ta viimaks tagasi jooksis oma mänguseltsiliste juurde, et neile anda elav ja täielik kirjeldus võõrastest inimestest ja kõigest, mis nad tegid ja töid.

Meie sõber Apurba oli tüdrukut juba mitu korda näinud, kui ta koolivaheajal kodus viibis, ja juhuslikult ja ka mittejuhuslikult temale mõelnud. Meie näeme maailmas palju nägusid, aga ilma et võiksime ütelda mispärast, jääb meile üks neist äkki meelde. Eelistus, misseda mõjutab, pole ainult ta iludus, see on veel midagi muud: see on sisemise inimese saladuslik maailm, mis ennast nii harva inimese näos üsna puhtalt ja takistamatult väljendab. Kus ta seda teeb, seal torkab meile see nagu tuhandete teiste hulgast silma ja ei lase meid enam lahti. Mrinmaji näost ja silmadest kõneles üsna eht ja rikkumata naiseloomus, omatahtline ja taltsutamata nagu metsloom. Sellepärast ei võinud Apurba tüdrukut, kui ta teda kord oli näinud, iial enam unustada.

Ma ei tarvitse lugejale enam ütelda, et Mrinmaji vallatu, ülemeelik naer, kui karmilt see ka kõlas, õnnetule Apurbale üliväga piinlik oli. Ta andis kohvri ruttu paadimehe kätte ja ruttas õhetaval näol kodu poole. Kõik oli enne nii ilus olnud — järvekallas, puude vari, lindude laul, ta kakskümmend aastat! Ja kui telliskivihunnik millegi poolest polnud iseäralik, ometi oli olevus, kes tema peal istus, oma kareda, kõva istme peale laotanud iluduse loori. Oh, et ta juba esimesel astmel pidi langema

selle naeruväärse stseeni ohvriks! Kas oleks saatus tema jaoks veel võinud välja mõtelda midagi piinlikumat ja koledamat?

2.

Mudaste riietega sammus Apurba puude varjus oma kodu poole, kuna teda telliskivihunnikult ülemeelik naer saatis.

Ema, Rama Ray, kes lesena teenijatega üksipäi majas elas, tundis poja ootamata tulekust ülisuurt rõõmu. Ja kohe hakkas ta ruttu pidulikku söömaaega valmistama; teenijad pidid jooksma, kes piima tooma, kes koort, kes kala jne., ja kogu naabruskond võttis osa tema rõõmusest ja ärevusest.

Pärast söömist hakkas Rama rääkima abiellumisest, mis ta poja suhtes kavatses. Apurba teadis seda, sest see kavatsus oli vana. Aga pojalt oli oma ema vana laulu peale ka jälle vana vabandus: esiti vaja õppimine lõpetada, enne kui tuli mõtelda abiellumisele. Seni oli Rama lasknud enast sellega tagasi lüüa, kuid nüüd ei tahtnud ta pulmades edasilükkamisest enam midagi kuulda. Viimaks ütles Agurba:

„Esiti vaja pruuti näha, alles siis võime otsustada!“

„Mina olen pruuti näinud,“ ütles Rama, „selles ära tunne muret.“

Kuid Apurba tundis selles ometi muret. Ta ütles:

„Mina ei või tüdrukuga abielluda, kui ma teda enne ei ole näinud.“

Ema aru järele oli see küll ebaõige, aga viimaks lubas ta sellega leppida.

Kui Apurba õhtul lambi kustutas ja voodisse heitis, tuli teiselt poolt vihmaöö kõiki kohinaid, kaugelt vaikusest, ülemeelik, hele, armas naer ta üksiku, uneta voodi juurde ja helises vahetpidamata ta kõrvus. Ja vahetpidamata piinas ja järgis teda mõte, kuidas oma hommikust kukkumist jälle heaks teha. Süüdsaks ta tüdrukule ometi selgeks teha, et ta määratu palju on õppinud, et ta oli kaua Kalkuttas studeerinud, et ta ühes kuukirjas nimega „Kõikja Kütüna“ raamatuid arvustas ja et ta kohvris ootas kõiksugu esessentside, lakkingade ja kirju kirjapaberi hulgas paks käsikiri õösüles puhkavat koitu ju elusseastumist! Kuigi ta oli juhuslikult libisenud mudasse, ometi ei olnud ta mõni rumal külapoiss, kelle üle ülemeelikult võidi naerda!

Järgmisel päeval valmistus Apurba temale määratud pruudi vaataminekule. See ei elanud kaugel, vaid samas külas. Erilise hoolega ta riietus. Õla- ja puusa-

rätikut põlates võttis ta enesele selga siidist shapaani, pani turbani pähe, tõmbas uued lakkingad jalga ja läks, siidivari käes, vara hommikul teele.

Arvatava äia majas tekitas tema ilmumine suurt rõõmu ja ärevust. Majahärra võttis ta kõige aupaklikumalt vastu, kuna toas naised tüdrukut, kelle süda kartlikult vabises, hoolega hõõrusid, et ta naht omaks õige puna ja priskuse.

Siis friseeriti ja ehitati teda, kaeti läikiva sariga*) ja saadeti viimaks peigmehe ette. Vaikides istus ta siis ühes nurgas, pea peaaegu põlvini norus, kuna üks vana tüdruk ta selja taha asus, kus ta võis teda julgustada. Ta väike vend viibis ka seal ja silmitses üksisilmil seda uut inimest, kes tahtis ta perekonda tungida; ta silmitses suure huviga ta turbanit, ta uuriketti ja noori vurrusid, Apurba silitas tüki aega seda oma uuestikasvanud ehet ja küsis viimaks tüdrukult tõsiselt:

„Mis sa koolis õpid?“

Aga kartlikkuse ja kohmetuse hunnikust seal nurgas ei tulnud vastust. Kui ta oma küsimust paar korda oli korranud ja tüdruk neiukese selja taga neiukesele oli mõne mõnusa ribihoobi annud, vastas ta tasa ja tasa ja monotoonselt, nagu oleks ta selle pähe õppinud:

„Lugemist, grammatikat, maadeteadust, rehkendust, india ajalugu.“

Nüüd kostsid väljast kiired sammud ja samal hetkel tormas tuppa, juuksed tuulest sasitud, Mrinmaji. Ilma ainustki pilku heitmata Apurbale, võttis ta väikese venna Rakhali käest kinni ja tahtis teda enesega kaasa tõmmata. Kuid Rakhali ei olnud veel kaugeltki oma silmitsemisega valmis ja seda pooleli jätta polnud tal lusti. Teenija, ehk ta enast ikka veel katsus tagasi hoida ja tasakesi rääkida, hakkas Mrinmajit teravasti siinama. Apurba koondas kõik oma auväärseuse, tõstis turbaniga kaetud pea kõrgele ja mängis hooletult oma uuriketiga.

Viimaks, kui Mrinmaji oma mänguseltsilist kuidagi ei suutnud kaasa minema meelitada, andis ta temale tubli vopsu selga, tõmbas pruudil sari selja tagant alla ja lipas ise kui tuul tõast välja. Tüdruk pomises vihaseks, kuna Rakhali Mrinmaji nalja üle, mis ta õele teinud, lustilikult naerma hakkas.

Selga saadud vopsu üle polnud ta pahane, sellega oli ta mängu juures harjunud. Jah,

*) Suur rätik, mis keha ümber drapeeritakse.

kord, kui Mrinmaji juuksesõlm oli lahti läinud ja juuksed ta seljale kukkusid, oli Rakhal äkki selja tagant ilmunud kääridega ja hakanud Mrinmaji juukseid lõikama. Mrinmaji oli ta käest käärid vihaselt ära kiskanud ja ühes oma jäänud juustega ka tema omad arnutult maha lõiganud, nii et lokilised juuksetutid kui mustad viinamarjakoobarad põrandale kukkusid. Sellised karistused olid nende vahel harilikud.

Vaikiv seltskond ei jäänud enam kauaks kokku. Riidekimp nurgas tõusis ja läks tüdruku seltsis välja. Apurba silitas veel veidi aega mõtiskledes vurrusid, siis läks temagi.

Kui ta aga ukse juurde jõudis, siis nägi ta, et ta uusi lakkingi enam seal ei olnud, ja kuipalju ta ka otsis, neid ta ikkagi ei leidnud.

Majarahvas said kõik ärevaks ja süüdlase kohtakajasid pahanduse ja söimuseks. Kui kõik otsimine oli ilmaaegu, siis pidi Apurba viimaks majahärra vanad kingad jalga võtma ja läks oma siidise tshapaani ja turbaniga välja mudasele külateele, mida mööda ta hakkas ettevaatlikult edasi kõmpima.

Kui ta siis jõudis üksikule teerajale, mis tiigi äärt mööda edasi viis, kuulis ta äkki jälle toda heledat, ülemeelikult naeru, nagu oleks mõni vallatu haldjas, läbi tihniku piiludes, märganud Apurba eriskummalisi jalanoõusid ja selle üle nüüd ülemeelikult naeris.

Apurba seisis ehmudes ja kohmetult ning vaatas viivitades ringi. Nüüd astus süüdlane üsna jultunult pöösaste vahelt välja, viskas talle ta uued kingad kätte ja talitis põgeneda. Kuid Apurba kahmas tal kätest kinni ja ei lasknud teda enam lahti.

Mrinmaji väänles ja käänles ning katsus oma käsi vabastada ja minema joosta, kuid see tal ei õnnestunud. Oksade vahelt langesid päikesekiired ta rõngaslokkidest raamitud ilusale kelminäole. Nagu rändaja kumnardab uudishimulikult päikesestpaistatud jõe kohale, nii vaatas Apurba võlutuna Mrinmaji näole ja välkuvatesse silmadesse. Pikkamisi lahtistas ta käed ja andis vangi vabaks. Kui Apurba oleks teda vihas löönud, neiu ei oleks seda sugugi imestanud, aga mis see kummaline tumm karistus pidi tähendama, seda ta kuidagi ei mõistnud.

3.

Apurba oskas olukorda nii seada, et ta kogu päeva oma emaga kokku ei puutunud. Ta oli kusagile söögile palutud ja tuli alles hilja koju. Kui ta õhtu eel astus Rama tuppale, küsis see :

„Noh, Apurba, kas nägid tüdrukut? Kas meeldib ta sulle? Kas oled valinud?“

Apurba vastas pisut kohmetult :

„Jah, ema, olen tüdrukuid näinud ja olen ka — valinud.“

„Mis tüdrukut sa siis veel nägid?“ küsis Rama inestades.

Ja nüüd kuulis ta, et poja valik on langenud Mrinmajale! Selline valik, kui ta nii palju oli õppinud!

Esiotsa oli Apurba väga kohmetu, ent kui Rama hakkas talle tegema ägedaid etteheiteid, kadus ta kohmetus. Ta seletas vihaselt, et abiellub ainult Mrinmajaga. Kui ta enesele vaid kujutelles, et peaks abielluma sellise elutu nukuga kui see teine, siis valdas teda võikus abielu eest üldse.

Kui ema ja poeg olid mõne päeva ringi rännanud sügavhaavunud nägudega ja ei magada ega süta tahtnud, sai Apurba võidu. Rama ütles enesele, et Mrinmaji on ju alles laps ja ta ema teda pole osanud kasvatada, kui ta pärast pulni tema juurde asub, küll ta tema siis juba täiesti tümber moodustab. Ja temagi leidis, et Mrinmaji õieti on ilus tüdruk. Küll läks ta meel hapuks, kui mõtles Mrinmaji lõigatud juustele, aga ta lootis, et kui ta tema juuksed kõvasti kokku seob ja tublisti õliga määrab, küll siis seegi vist ajajooksul jälle kaob.

Kõik külarahvas seletas Apurba hulluks, kui kuulis ta valikust. Nii mõnigi neist küll armastas seda metsikut tüdrukut, aga teda sellepärast minijana majja võtta — poleks kellegil meelde tulnud! :

Asi anti teada Mrinmaji isale Ishan Mazumdarile. Tema oli mingisuguses laeva-seltsis mingisugune kirjutaja ja elas kaugel allpool jõe ääres väikeses tsingiga kaetud kuuris, kus ta pidi kaupa peale laadima ja söidupileteid müüma.

Kui ta sai kosjakirja, tulid talle pisarad silma. Kas rõõmust või valust või mõlemaist, seda ei oleks ta küll isegi teadnud ütelda.

Ta kirjutas seltsi direktorile ja palus puhkust, et võiks siis viibida tütre pulmas. Aga direktor leidis olevat põhjuse tühise ja keeldus talle puhkust andmast.

Siis kirjutas Ishan omastele, lükatagu pulmadeasi kuni pudshapühani (kõige suurem püha Bengaalias, oktoobri algul, jumalanna Kali auks), kuna ta siis nädal puhkust saavat. Kuid Rama seletas, et oodata ei tohi, kuna pulmadeks kõige soodsam päev just selle kuu peale langenud.

Kui Ishanile mõlemalt poolt oli ära öeldud, leppis ta kurvalt oma saatusega ja jat-

kas kauba kaalumist ning sõidupiletite müümist.

Vaheajal püüdis Mrinmaji ema ühes teiste küla vanemate naistega tüdrukut ta tulevaste kohustega tutvustada. Päevad ja ööd piinati teda sellega. Tema mängutuju, ta kiiret jooksu, ta valjut naeru, ta mittesobivat läbikäimist poisikestega, ta täitmatut söömist — kõike arvustati karedalt, nii et head naised lõpuks saavutasid tulemuse, mis tüdrukule abielu tegi vastikuks. Tal oli tunne, nagu oleks ta noor elu mõistetud vangis või völlasse.

Ja nagu taltsutamata sälg tõmbas ta selja küüra, ajas enda püsti ja ütles:

„Mina ei abiellu!“

4.

Aga see ei aidanud, ta pidi abielluma. Siis võeti ta teise kooli. Kõik oma endise maailma pidi ta välja jätma, kui ta ühel päeval astus oma ämma tsenaanasse.

Rama algas kohe oma parandustööd. Valjult ütles ta:

„Nüüd kuule kord, tütrekene, nüüd ei ole sa enam alaealine laps; meie majas pead sa elama mõistlikult. Sinu endine viis ei sobi siia!“

Agasee polnud õige toon, mis Mrinmajale võis mõjuda. Ta mõtles endamisi: Noh, kui minu viis siia ei sobi, siis sobib ta mujale! Pärast lõunat ei näidanud ta ennast enam. Teda hakati otsima. Ja viimaks tiriti ta tema salajasest peiduurkast välja lagedale. Ta istus ühe viigipuu all, Radhankanta Thakuri vankrirusude varjul. Kuidas ämm, ema ja kõik küla headsoovivad inimesed talle etteiteid tegid, võib lugeja enesele ise kujutella.

Öösel kattus taevast paksude pilvedega ja valju rabinaga algas vihmasedu. Apurba nihkus voodis pisut Mrinmaji poole ja sosistas temale:

„Mrinmaji, kas sa mind ei armasta?“

„Ei,“ vastas tüdruk tõsiselt. „Iial ei armasta ma sind!“

Kõik, mis temasse kuhjunud vihast ja kättemaksumisust, virutas ta nüüd nagu pikse vastu Apurba pead.

„Miks? Mis ma olen sulle siis teinud?“ küsis Apurba kurvast.

„Sa oled minuga abiellunud!“ vastas Mrinmaji.

Raske oli selle süüdistuse vastu ennast vabandada. Kuid Apurba ei kaotanud veel julgust, vaid ütles enesele, et küll tal juba kuidagiviisi õnnestub seda taltsutamata süüdant võita.

Järgmisel päeval, kui Rama märkas, milline mässuline meeleolu ta minijal oli, pani ta tema ta tuppä luku taha. Esiotsa tegi Mrinmaji, mida teeb metsalind, kui ta puuri pannakse: jooksis toas ringi. Viimaks nähes, et puudus põgenemiseks võimalus, heitis ta voodisse kummuli ja hakkas võimetus vihas voodilina närima ja purustama. Siis laskus ta kõhuli põrandale ja hüüdis vahetpidamata valjusti ja nuuksudes isa järele.

Siis astus keegi tasakesi tuppä ja laskus tema ette põlvile. Pehmesti tahtis ta neiu kesse juukseid otsa eest kõrvale silitada. Aga Mrinmaji tõmbas pea ägedalt tagasi ja lükkas käe kõrvale. Apurba sosistas talle tasakesi kõrva:

„Tegin ukse salamatti lahti. Tule, poeme tagaukse kaudu aeda!“

Mrinmaji raputas ägedalt pead.

„Ei!“ hüüdis ta nuttes.

Apurba võttis tal lõua alt kinni ja katsus ta pead tõsta.

„Vaata ometi, kes seal seisab,“ ütles ta.

Ukse juures seisis Rakhali ja silmitses oma maaslamavat mänguseltsilist inimestes. Aga Mrinmaji ei tõstnud silmi; ägedasti lükkas ta Apurba käe tagasi. Apurba ütles:

„Rakhali tuli sulle järele. Kas lähed temaga mängima?“

„Ei!“ hüüdis neiu vihaselt.

Kui Rakhali nägi, et ta oli tulnud mittesobival ajal, lahkus ta viivitades. Apurba jäi Mrinmaji kõrvale vaikides istuma, kuni tüdruk viimaks nutust väsinuna magama uinus. Siis ta tõusis tasakesi, läks kikkivarbail toast välja ja pani ukse oma järel jälle lukku.

Järgmisel päeval sai Mrinmaji isalt kirja, milles see kirjutab, et ta pole võinud oma suureks kurvastuseks oma armastatud Minu pulma tulla, kuid ta saatvat noorele paarile sügavast südamest oma õnnistuse.

Mrinmaji läks ämma juurde ja ütles:

„Ma lähen oma isa juurde!“

Rama vihastas.

„Mis nõu see nüüd jälle on!“ kirus ta. „Tahad minna isa juurde! Ilma et üldse teaksid, kuidas sinna saad! Oled sa siis üsna hulluks läinud?“

Mrinmaji ei vastanud sõnagi ja läks välja. Ta pani enese oma tuppä luku taha, ja nagu meeleheitlik inimene Jumalat palub, nii hüüdis ta isale:

„Isa, vii mu siit ära! Siin pole mul kedagi! Ma suren, kui siia jään!“

Kui õõ tuli, ja Apurba raskesti magas, tõusis ta tasakesi ja pugest majast välja. Taeva all liikusid küll veel pilved, kuid

juba tungis kuuvalgus neist läbi ja valgustas teed. Mrinmajil polnud aimugi, milline tee sinna viis, kus ta isa elas. Aga tal oli kindel kujutelm, et ta ei või eksida, kui valib selle tee, mida alati tarvitas kirjakandja. Ja nõnda hakkas ta tragilt käina. Aga kui õõjuba hakkas lõpma, tundis ta ometi väsimust kõigis oma kehaliigetes. Tee ääres puudes hakkasid sel ebaharilikul ajal tema jalaasteid kuuldes paar lindu tasakesi ja arglikult sädistama. Mrinmaji peatus viivitades ja pidas aru, kui hiline aeg juba võiks olla. Siis nägi ta tee lõpul jõepinda sädelevat.

Ruttu sammus ta edasi ja jõudis suurele turuplatsile. Uuesti seisatas ta vaikselt, mitte teades, kuhu poole ta pidi pöörama. Siis kuulis ta tuntud samme. Tulija oli kirjakandja, kes rasket postikotti õlal kandes lähenes. Mrinmaji astus talle vastu ja ütles väsinul, kurtval toonil:

„Tahan minna Kushigani oma isa juurde — kas võid mu kaasa võtta?“

„Kushigani? Mina ei teagi, kus see on,“ vastas mees. Ütles, astus paati, äratas paadimehe, ja juba sõitiski minema. Kaastundlike küsimuste jaoks polnud tal aega.

Pikkamisi muutus turuplats ja sild elavaks. Mrinmaji läks maandumissilla astmeid mööda alla ja hüüdis ühele paadimehele:

„Paadimees, kas võid mind viia Kushigani?“

Veel enne, kui paadimees jõudis vastata, ütles keegi ühest teisest paadist:

„Kes siis see on? Emakene Minu, kust said sina süa?“

Mrinmaji vastas tragisti:

„Ah, Banamali, tahan minna Kushigani isa juurde — vii mind paadiga sinna!“

Banamali oli paadimees külast. Ta oli tüdruku imestades ära tunnud ja ütles nüüd:

„Isa juurde tahad sa minna? Noh, hea küll, tule, ma viin su sinna!“

Mrinmaji läks paati.

Paat sõitis teele. Taevas oli jälle paksult kattunud pilvedega ja hakkas vihma sadama. Väike paat kõikus vihma ajal laiaks paisunud jõel; Mrinmaji tundis väsimust. Ta tõmbas sari üle näo ja jalgade ning laskus paati pikali, ja ema looduse õrnal ja pehmel hällitusel uinus ta peagi lapse muretumasse unesse.

Ärgates leidis ta enese voodist — ämma majast. Tüdruk seisis ta kõrval ja nähes, et Mrinmaji liigutas, hüüdis: „Ta on ülevall!“ Silmapilk tuli Rama tupp ja hakkas talle tegema kibedaid etteheiteid. Mrinmaji

Lähemas numbris hakkab ilmuma uus romaan:

Kevadelaul sügisel

ja selle järgmises numbris:

Kui süda põleb.

Mõlemad romaanid on põnevad ja lõpevad aasta lõpul.

Toimetus.

ei ütelnud midagi, vaid silmitses ainult ämma suuril silmil. Kui see aga hakkas ta isa halba kasvatust kiruma, kargas Mrinmaji jalule ja ruttas kõrvaltuppa, mille ukse ta seest riivi pani.

Apurba oli kõigest sellest sügavasti haavunud, aga ta võitis oma häbi ja ütles Ramale:

„Ema, kas sa ei võiks teda tõesti paariks päevaks lasta isa juurde reisida?“

„Ei iialgi!“ seletas Rama ja hakkas poega nüüd noomima, et tema, kel nii suur valik olnud tüdrukute keskel, talle majja toonud sellise metskassi.

5.

Kogu päev valitses väljas torm ja vihma-sadu, ja majas valitses teistsugune paha ilm.

Nii möödus järgminegi päev. Õöl pärast seda äratas Apurba tasakesi Mrinmaji ja ütles:

„Mrinmaji, kas sõidame sinu isa juurde?“

Mrinmaji kahmas ta käest ägedasti kinni.

„Jah, sõidame!“ sosistas ta.

„Siis tule,“ ütles Apurba; „peame tegema ruttu. Meid ootab paat maandumiskohas.“

Mrinmaji silmitses teda hetke aega tänu-likult. Siis kargas ta jalule, riietus ruttu ja oli silmapilk valmis. Apurba jättis maha kirja, et ema ei kardaks, ja siis pugesis nad välja.

Minnes pimedal õöl läbi vaikse, inimtühja külatee, võttis Mrinmaji esimest korda vabatahtlikult ja usaldavalt oma abikaasa käest kinni. Ta südame rõõmus ärevus voo-gas selle pehme puudutuse juures üle Apurba soontesse ja pani ta vere tantsima.

Paat sõidis teele. Vaatamata ärevusele, jäi Mrinmaji peagi magama. Kui ta hommikul ärkas, milline rõõmu ja vabaduse tunne! Ja kõik uus, mis ta silmadele avastus! Külad kahel pool jõge, turuplatsid, riisipõllud, metsad! Ja siis kõik laevad, mis neist möödusid! (Järgneb).

Tõtt ja nalja.

Häbematus.

„Minu naaber on kõige häbematum inimene kogu maailmas!“ ütles noor arst.

„Kuidas nii?“ küsis ametivend.

„No kujutlege enesele,“ jufustas esimene „Tuleb ta eile minu juurde ja palub, kas ma ei lubaks temal oma telefoni tarvitada. Ja kuhu ta telefoneeris? Kutsus arsti! Ja mina ootan juba nädalaid esimest patsienti . . .“

Põhjus.

„Teie olete kell kaks õösel tagaukse kaudu majja tulnud. Mis oli teil sinna asja?“

„Arvasin, et see on minu oma maja.“

„Ja mispärast hüppasite, kui daam teile lähenes, aknast välja ja peitsite enda hoovi ära?“

„Arvasin, et ta oli minu naine!“

Shotlast laimatakse.

Edinburis avaldas Mc Intosh sõbrale soovi üheskoos mõned luttavad enestele külla kutsuda.

„Jaotame,“ ütles ta. „Kui sina muretsed whisky, siis kutsun mina külalised.“

Kui Sandy Mc Intosh Aberdeenist enda oli kihlanud ühe üsna kena, aga pisut paksu tüdrukuga, kinkis ta temale ilusa kuldõrmuse. Aga ajajooksul paisus pruut ikka paksemaks ja Mc Intoshi armastus hakkas jahenema. Ta palus neiu kihlust lõpetada. Aga neiu ei saanud sõrmust sõrmest enam ära. Sellepärast pidi vaene Mc Intosh temaga abielluma.

Sellepärast.

„Preili Suurkõri, ema saadab teile palju ferveist ja laseb küsida, kas te meile laupäeva õhtul ei tuleks kohvile?“

„Meelsasti, tänan. Aga ega sa omeji ei eksi, Alli?“

„Ei, preili Suurkõri! Isa ütles ju, ka veel: Minugi-pärast, kutsu ta, siis on meil jälle rahu majas.“

Raadio.

„Kas see aparaat laseb mind kuulda ka kaugeid jaamu?“ küsis kunde raadiokaupmehelt.

„Aga muidugi! Te kuulete kõiki Euroopa jaamu! Kas soovite mõnda kuulda?“

„Meelsasti.“

„Praegu saadab parajasti Barcelona! Seda võite kohe kuulda,“ ütles teenistusvalmis müüja ja korraldab aparaadi kallal, ja kui selleläärele kostis vali pragin ning kraaksumine, ütles ta kuival: „Kas kuulete, suurepärase, mis? Seal on ju parajasti revolutsioon!“

Vene keisrinna Katariina

avaldas tookord väga kuulsale lauljannale Gabriellele soovi, kolmeks kuuks Venemaale tulla ja Peterburi ooperis laulda. Ta küsis, mis lauljanna nõuab honorariks.

„Viistuhat dukatit, majesteet!“ vastas lauljanna kulumusid kergitamata.

Keisrinna imestas ja ütles:

„See on täpselt see summa, mis ma maksan on kindralfeldmarshallile.“

„Ja sellegipärast ei oska te teile midagi mõistlikku ette laulda,“ vastas lauljanna naeralades.

Keisrinna seda ei eitanud, vaid leppis honorariga.

Veel kord shotlane.

Shotlane sõidab kiirrongis, tema vastas istub inglane. Nad satuvad jutule ja vestlevad mõlemapoolse rahulolemisega. Kui inglane oma sigaritoosi välja võtab, hakkavad shotlase silmad särama ja ta saab inglasele ühe sigari. Ta tänab ja ootab kannalikult tuld. Kut aga inglane temalt natukese aja pärast tuletikku palub, ütleb ta pahaselt:

„Seda ma juba arvasin, et minult midagi tahate saada!“

Naine: „Mispärast astud sa alati akna juurde, kui mina laulan?“

Mees: „Et naabrid ei arvaks, nagu peksaksin ma sind!“

„Eile tungis mulle rõõvel kallale ja riisus mu paljaks. Kella, rahakoti, sõrmuse ja kõik võttis ta ära!“

„Mina arvan, sa kannad ju alati revolviit kaasas?“

„Jah, aga seda ta, Jumal tänatud, ei leidnud!“

„Võtaks tont, Mari, mis pagana majapidamine see on! Isegi pükse nõõpi ei oska sa ette õmmelda! Juba jälle on üks neist kadunud!“

„See ei olene külgeõmmlemisest, Jüri. Nõõpidel seisab: „For Gentleman“, ja need ei või sinu juurde muidugi jääda!“

Honori de Balzaci

manitses võlausaldaja.

„Juhin teie tähelepanu sellele,“ ütles mees, „et ma kauemini ei või kannalada. Mul on homme hädatarvilik võlg tasuda.“

Balzac silmitses meest tüki aega imestades ja ütles siis:

„Mis peab siin ütleva — teie teete võlga — ja mina pean need maksma!“

Pangahärra,

kes oli abiellunud filminäitlejannaga, ütles temale kord:

„Käisin täna ennustaja juures ja lasksin temal enesele 100 dollari eest tulevikku ennustada. Kas tead, mis ta ütles: Ütles, et sina mind ei armasta.“

„Idioot sina!“ hüüdis diiva. „Seda oieksin sulle võinud ju muidu ütelda.“

Mustlane

mõisteti surma. Riigis valitseva kombe järele tohtis ta enesele ise surma viisi valida.

„Ah, kohtuhärra,“ ütles ta, „kui ma juba tohin valida, siis — sooviksin meelsasti surra — vanadus-nõrkusesse.“

„ROMAAN“

pakub oma aastakäikude näol määratud lugemisvara — romaane, jutustusi, novelle ja luulet, mis pärit häilt ja loetavalt kirjanikkelt, väärtuslikus ja rahvusvahelises valikus.

Endiste aastakäikude hinnad:

Tugevas poolnabkkõltes: Kõltnata:

Aastakäik	1922 a. Kr. 7.—	Kr. 5.—
„ 1923 a. „	9.50	7.50
„ 1924 a. „	9.50	7.50
„ 1925 a. „	9.50	7.50
„ 1926 a. „	9.50	7.50
„ 1927 a. „	9.50	7.50
„ 1928 a. „	9.50	7.50
„ 1929 a. „	9.50	7.50
„ 1930 a. „	9.50	7.50

Müügil suuremates raamatukauplustes.

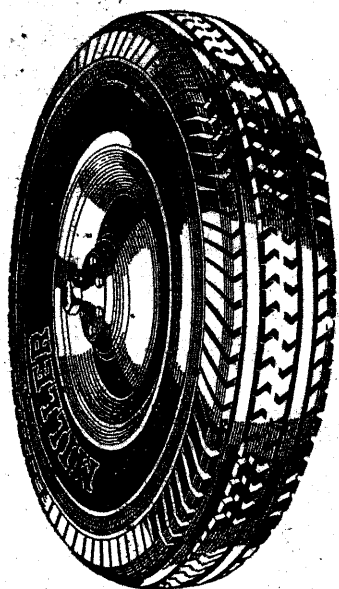
Kus neid pole — tellige otse talitusest,

Tallinnas, Müürivahe tän. 16,

Telefon (2)12-53,

kust teile raamatud kätte saadetakse ilma iga lisamaksuta.

MEIE TAGATIS

Garanteerime, et MILLER kumm peab kauem vastu kui ükski teine samahinnaline kumm, kui mõlemaid tarvitada täiesti ühtlastel tingimustel.

MILLER RUBER
PRODUCTS CO

Tallinna ladu:

Heinr. Lagus,

Müürivahe t. 16, Laenuvõtte majas,

uks B Telefon (2)12-53.

10 aastad kultuurtööd

Ligi kümme aastat juba — järjekindlalt ja püsivalt — varustab ainulaadiline rikkalik ja oma kõrgele ülesandele ustav

ajakiri „ROMAAN“

Eesti laialdasi rahvakihte parima lugemisvaraga, nagu romaanid, novellid, jutustused ja luule, maailma kuulsamate ja loetavamate kirjanikkude loomingusalvest.

Ligi kümme aastat juba — alati endise hoole ja usinusega — jätkab avara ilmavaatega

ajakiri „ROMAAN“

1922. avastatud ülesande täitmist, olla Eesti laiadele rahvahulkadele teenäitajaks kõigisse kirjandusliikidesse ja esindada seepärast kõiki teguvõimsaid ja loomevõimelisi kirjanikke — kirjandusliku voolu ja poliitilise meelsuse peale vaatamata.

Ligi kümme aastat juba valvab rahvalik

ajakiri „ROMAAN“

et ta keel oleks ilus, rahvalik ja hoiduks võimalikult ülimoodsusest ja keelelistest veidrustest.

Nii on ja jääb

ajakiri „ROMAAN“

eeskujulikumaks

rahvaajakirjaks Eestis.

